

Projekt

z dnia 20 października 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W HRUBIESZOWIE**

z dnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026 - 2028”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662 z późn. zm.), art. 176 pkt 1 z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2026 r. poz. 980 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026 – 2028”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Hrubieszowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej

Leszek Kryszczuk

Załącznik do uchwały nr
Rady Miejskiej w Hrubieszowie
z dnia 2026 r.

***Program Wspierania Rodziny
w Gminie Miejskiej Hrubieszów
na lata 2026–2028***

Hrubieszów 2026

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWY PRAWNE, ZAKRES I SPOSÓB OPRACOWANIA PROGRAMU	6
1. Podstawy prawne Programu	6
2. Zakres terytorialny, adresaci i zasady realizacji	8
3. Sposób opracowania Programu i udział mieszkańców	10
II. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ	10
1. Charakterystyka Gminy Miejskiej Hrubieszów	10
2. Sytuacja demograficzna	11
3. Rynek pracy i bezrobocie	15
4. Korzystanie z pomocy społecznej i główne problemy rodzin	16
5. Wspieranie rodziny i praca asystentów rodziny	17
6. Piecza zastępcza i działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny	18
7. Świadczenia rodzinne, świadczenia opiekuńcze i fundusz alimentacyjny	19
8. Karta Dużej Rodziny i wsparcie rodzin wielodzietnych	20
9. Przemoc domowa i procedura „Niebieskie Karty”	21
10. Warunki mieszkaniowe i infrastruktura opieki nad dziećmi	23
11. Usługi społeczne i wsparcie osób w szczególnej sytuacji	24
12. Badanie opinii mieszkańców – wyniki ankiety	24
13. Zasoby instytucjonalne i partnerzy lokalnego systemu wspierania rodziny	39
14. Najważniejsze potrzeby i wyzwania wynikające z diagnozy	45
III. ANALIZA SWOT SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY	47
IV. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU	48
1. Cel główny	48
2. Cele szczegółowe	48
3. Plan działań	49
V. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	51
VI. FINANSOWANIE PROGRAMU	52
VII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	52
1. Zasady monitorowania	52
2. Ewaluacja	53
VIII. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM I TRWAŁOŚĆ PROGRAMU	53
IX. PODSUMOWANIE	54
ŹRÓDŁA DANYCH I MATERIAŁY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA	55
WYKAZ SKRÓTÓW	56

WPROWADZENIE

Rodzina jest podstawowym, naturalnym i niezastąpionym środowiskiem życia człowieka, a jednocześnie pierwszym i najważniejszym miejscem kształtowania jego rozwoju, tożsamości, systemu wartości oraz kompetencji społecznych. To w rodzinie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia w zakresie budowania relacji, komunikowania potrzeb, wyrażania i regulowania emocji, rozwiązywania problemów oraz funkcjonowania w relacjach społecznych. Rodzina odpowiada również za zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa, przynależności i stabilizacji oraz za zaspokajanie jego podstawowych potrzeb emocjonalnych, społecznych i materialnych.

Prawidłowo funkcjonująca rodzina tworzy warunki sprzyjające harmonijnemu rozwojowi dziecka i przygotowuje je do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu. Szczególne znaczenie mają kompetencje rodziców i opiekunów w zakresie sprawowania opieki, wychowania, komunikacji oraz rozpoznawania i zaspokajania potrzeb dzieci. W sytuacji, gdy rodzina doświadcza trudności i nie jest w stanie samodzielnie realizować swoich podstawowych funkcji, konieczne jest zapewnienie jej odpowiedniego, dostępnego i adekwatnego do potrzeb wsparcia.

Współczesne rodziny funkcjonują w warunkach dynamicznych przemian społecznych, ekonomicznych i kulturowych. Na ich sytuację wpływają między innymi zmiany demograficzne, rosnące tempo życia, presja ekonomiczna, problemy mieszkaniowe, trudności na rynku pracy, ograniczony czas przeznaczany na życie rodzinne, rozwój technologii cyfrowych i związane z nim nowe wyzwania wychowawcze, a także osłabienie części więzi społecznych. Jednocześnie rodziny mogą doświadczać problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, kryzysami emocjonalnymi i psychicznymi, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, bezrobociem, ubóstwem, konfliktami rodzinnymi, trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi czy innymi sytuacjami kryzysowymi.

Problemy występujące w rodzinie mają często charakter złożony i wzajemnie się wzmacniają. Trudności ekonomiczne mogą wpływać na relacje rodzinne i funkcjonowanie rodziców, problemy wychowawcze mogą współwystępować z trudnościami emocjonalnymi dzieci, a uzależnienia, przemoc czy kryzysy psychiczne mogą prowadzić do dalszej dezorganizacji życia rodzinnego. W przypadku długotrwałego utrzymywania się problemów i braku odpowiedniego wsparcia może dojść do pogłębienia niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, osłabienia więzi rodzinnych, a w konsekwencji – w sytuacjach tego wymagających – do umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną.

Dlatego istotą lokalnej polityki rodzinnej powinno być nie tylko reagowanie na sytuacje kryzysowe, lecz przede wszystkim wczesne rozpoznawanie trudności, zapobieganie ich pogłębianiu oraz wzmacnianie zasobów i kompetencji rodzin. Wsparcie powinno być możliwie wczesne, dostępne, adekwatne do rzeczywistych potrzeb oraz dostosowane do indywidualnej sytuacji rodziny. Powinno ono uwzględniać zarówno potrzeby rodziców i opiekunów, jak również dobro, bezpieczeństwo i prawa dziecka.

Skuteczne wspieranie rodziny wymaga odejścia od podejścia ograniczonego do pojedynczego problemu lub jednej instytucji. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji potrzebują często jednocześnie pomocy socjalnej, pracy socjalnej, wsparcia asystenta rodziny, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego lub prawnego, pomocy w zakresie zdrowia, edukacji, aktywizacji zawodowej, przeciwdziałania uzależnieniom czy przemocy domowej. Z tego względu szczególnego znaczenia nabiera współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin oraz tworzenie spójnego, lokalnego systemu wsparcia.

System ten powinien obejmować działania podejmowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, placówki oświatowe i wychowawcze, podmioty ochrony zdrowia, Policję, sąd i kuratorów sądowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, instytucje kultury i sportu, Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zakład karny, Zespół Interdyscyplinarny, a także inne podmioty i służby zaangażowane w działania na rzecz dziecka i rodziny.

Podstawowym założeniem lokalnego systemu wspierania rodziny powinno być traktowanie rodziny jako aktywnego uczestnika procesu zmiany. Pomoc nie powinna ograniczać się do wyręczania rodziny w realizacji jej obowiązków, lecz powinna prowadzić do wzmacniania jej zasobów, kompetencji i samodzielności. Szczególne znaczenie ma praca z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmowanie działań umożliwiających pozostanie dziecka w rodzinie, o ile jest to zgodne z jego dobrem i bezpieczeństwem.

W sytuacji, gdy pomimo udzielanego wsparcia konieczne jest umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, działania lokalnego systemu powinny obejmować również pracę z rodziną biologiczną w celu usunięcia przyczyn kryzysu, odbudowania jej zdolności do prawidłowego wykonywania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz – jeżeli jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka – stworzenia warunków do jego powrotu do rodziny biologicznej. Istotna jest przy tym ścisła współpraca gminy z podmiotami realizującymi zadania z zakresu pieczy zastępczej na poziomie powiatu.

Skuteczny system wspierania rodziny powinien łączyć działania o charakterze profilaktycznym, wspierającym, interwencyjnym i integracyjnym. Profilaktyka powinna służyć wzmocnieniu rodzin zanim pojawi się poważny kryzys. Wsparcie powinno być kierowane do rodzin doświadczających trudności, natomiast interwencja powinna być podejmowana w sytuacjach wymagających szybkiej i skoordynowanej reakcji. Wszystkie te działania powinny być prowadzone z poszanowaniem godności rodziny, podmiotowości jej członków oraz nadrzędnej zasady dobra dziecka.

Niniejszy Program stanowi podstawę planowania i koordynowania lokalnych działań ukierunkowanych na wzmocnienie rodzin, wspieranie rodziców i opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie dzieciom warunków sprzyjających ich prawidłowemu rozwojowi. Program określa kierunki działań, cele, zadania, podmioty odpowiedzialne za ich realizację, wskaźniki monitorowania oraz zasady finansowania i oceny skuteczności podejmowanych działań.

Program został opracowany z uwzględnieniem lokalnych uwarunkowań Gminy Miejskiej Hrubieszów oraz potrzeb dzieci i rodzin zamieszkujących na jej terenie. Podstawę jego opracowania stanowią w szczególności dane i informacje pozyskane od lokalnych instytucji i podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, dane statystyczne, informacje dotyczące korzystania przez mieszkańców z dostępnych form pomocy i wsparcia, a także wyniki badania opinii mieszkańców.

Dokument uwzględnia również zasoby istniejącego lokalnego systemu wsparcia, jego mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju działań na rzecz rodziny. Przeprowadzona diagnoza stanowi podstawę określenia priorytetowych obszarów interwencji oraz sformułowania celów i zadań przewidzianych do realizacji w latach 2026–2028.

Program pozostaje komplementarny wobec innych lokalnych polityk, strategii i programów dotyczących m.in. pomocy społecznej, przeciwdziałania przemocy domowej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, ochrony zdrowia, edukacji, przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz wspierania osób i rodzin znajdujących się w szczególnej sytuacji życiowej. Jego realizacja wymaga współpracy samorządu, instytucji publicznych, służb, organizacji pozarządowych oraz – co szczególnie istotne – samych rodzin.

Program należy zatem traktować nie tylko jako dokument planistyczny, lecz przede wszystkim jako narzędzie organizowania i rozwijania lokalnego systemu wspierania rodziny, którego nadrzędnym celem jest wzmocnienie rodzin, ograniczanie występowania sytuacji kryzysowych, ochrona dobra

dziecka oraz tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodzin w Gminie Miejskiej Hrubieszów.

I. PODSTAWY PRAWNE, ZAKRES I SPOSÓB OPRACOWANIA PROGRAMU

1. Podstawy prawne Programu

Obowiązek opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026–2028 wynika z przepisu art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z tym zapisem gmina ma obowiązek opracowania i realizacji trzyletnich programów wspierania rodziny w ramach swoich zadań własnych. Program jest kontynuacją programów realizowanych w latach poprzednich oraz jest zgodny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Hrubieszów na lata 2023-2027. Zarządzeniem Nr 555/2026 Burmistrza Miasta Hrubieszowa z dnia 23 lipca 2026 r. powołany został Zespół do spraw opracowania Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026 – 2028. W skład tego Zespołu weszli przedstawiciele jednostek i instytucji statutowo zajmujących się pracą na rzecz rodziny i dziecka, w tym: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, Urzędu Miasta Hrubieszów.

Zadania przyjęte do realizacji w ramach programu są spójne z kierunkami działań wyznaczonymi przez poniższe akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.;
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego;

- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny;
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe;
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci.

Podstawowym założeniem Programu jest uznanie rodziny za naturalne i podstawowe środowisko życia, rozwoju i wychowania dziecka. Podejmowane w ramach Programu działania powinny służyć przede wszystkim wzmocnieniu rodziny, rozwijaniu jej zasobów i kompetencji oraz tworzeniu warunków umożliwiających prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Szczególne znaczenie przypisuje się ochronie praw i dobra dziecka, zapewnieniu mu bezpieczeństwa oraz stworzeniu warunków sprzyjających jego harmonijnemu rozwojowi i osiągnięciu samodzielności życiowej.

Program koncentruje się na działaniach o charakterze profilaktycznym, wspierającym i interwencyjnym, podejmowanych adekwatnie do sytuacji i potrzeb poszczególnych rodzin. Istotnym elementem realizacji Programu jest możliwie wczesne rozpoznawanie trudności występujących w rodzinie, zapobieganie ich pogłębianiu oraz zapewnienie rodzinom dostępu do odpowiednich form pomocy i specjalistycznego wsparcia. Podejmowane działania powinny wzmocniać samodzielność rodziny i jej zdolność do rozwiązywania problemów, a także ograniczać ryzyko narastania kryzysu i konieczności podejmowania działań o charakterze interwencyjnym.

Skuteczne wspieranie rodziny wymaga współpracy wielu podmiotów oraz skoordynowania podejmowanych przez nie działań. Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomoc rodzinie powinna opierać się na współdziałaniu osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi, rodzicami i rodzinami. Dlatego realizacja Programu wymaga współpracy w szczególności jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, placówek oświatowych, podmiotów leczniczych, Policji, sądu i kuratorów sądowych, jednostek organizujących pieczę zastępczą, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów realizujących zadania na rzecz dzieci i rodzin.

Program uwzględnia ustawowy podział kompetencji pomiędzy gminę i powiat w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Do zadań własnych gminy należy w szczególności organizowanie pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz podejmowanie działań służących wzmocnieniu jej kompetencji i zdolności

do prawidłowego funkcjonowania. Zadania powiatu obejmują natomiast organizowanie pieczy zastępczej oraz realizację zadań związanych z jej funkcjonowaniem.

Szczególne znaczenie nabiera współpraca gminy z podmiotami realizującymi zadania z zakresu pieczy zastępczej w sytuacji, gdy dziecko zostało umieszczone poza rodziną biologiczną. Działania podejmowane na rzecz rodziny powinny wówczas obejmować również pracę z rodzicami biologicznymi, ukierunkowaną na usunięcie przyczyn kryzysu, odbudowanie ich zdolności do prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz – jeżeli jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka – stworzenie warunków do jego powrotu do rodziny biologicznej.

Realizacja Programu zakłada zatem podejście oparte na współodpowiedzialności i współpracy podmiotów lokalnego systemu wsparcia, przy jednoczesnym poszanowaniu podmiotowości rodziny oraz jej prawa do współdecydowania o podejmowanych formach pomocy. Działania podejmowane w ramach Programu powinny być prowadzone w sposób kompleksowy, skoordynowany i adekwatny do rozpoznanych potrzeb, z uwzględnieniem zarówno zasobów rodziny, jak i zasobów lokalnego środowiska.

Program stanowi tym samym instrument realizacji zadań własnych Gminy Miejskiej Hrubieszów w zakresie wspierania rodziny oraz podstawę do planowania, koordynowania i monitorowania działań służących wzmocnieniu rodzin, ochronie dobra dziecka, zapobieganiu sytuacjom kryzysowym oraz rozwijaniu lokalnego systemu wsparcia dzieci i rodzin w latach 2026–2028.

2. Zakres terytorialny, adresaci i zasady realizacji

Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026–2028 obejmuje swoim zakresem terytorialnym obszar Gminy Miejskiej Hrubieszów. Jest skierowany do dzieci, młodzieży, rodziców, opiekunów prawnych i faktycznych oraz rodzin zamieszkujących na terenie miasta, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub znajdujących się w sytuacji kryzysowej.

Działania zaplanowane w ramach Programu są adresowane również do rodzin doświadczających trudności związanych między innymi z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, długotrwałą chorobą, uzależnieniami, przemocą domową, problemami mieszkaniowymi lub trudnościami emocjonalnymi. Szczególną grupę odbiorców stanowią rodziny, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej, oraz rodzice biologiczni podejmujący działania na

rzecz przezwyciężenia przyczyn kryzysu i stworzenia warunków do powrotu dziecka do rodziny, jeżeli jest to możliwe i zgodne z jego dobrem.

Skuteczne wspieranie rodziny wymaga współpracy wielu podmiotów oraz skoordynowania podejmowanych przez nie działań. Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pomoc powinna opierać się na współdziałaniu osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi, rodzicami i rodzinami. Program uwzględnia ustawowy podział kompetencji pomiędzy gminę i powiat w zakresie wspierania rodziny oraz organizacji pieczy zastępczej. Do zadań własnych gminy należy w szczególności organizowanie pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także podejmowanie działań służących wzmocnieniu jej kompetencji i zdolności do samodzielnego funkcjonowania. Zadania powiatu obejmują natomiast organizowanie pieczy zastępczej oraz realizację zadań związanych z jej funkcjonowaniem.

W przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną szczególnego znaczenia nabiera współpraca gminy z podmiotami realizującymi zadania z zakresu pieczy zastępczej. Podejmowane działania powinny obejmować pracę z rodzicami biologicznymi, ukierunkowaną na usunięcie przyczyn kryzysu, odbudowanie ich zdolności do prawidłowego sprawowania funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz – jeżeli jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka – stworzenie warunków do jego powrotu do rodziny biologicznej.

Realizacja Programu opiera się na zasadzie współodpowiedzialności podmiotów lokalnego systemu wsparcia, przy jednoczesnym poszanowaniu podmiotowości rodziny oraz jej prawa do współdecydowania o podejmowanych formach pomocy. Działania powinny być prowadzone w sposób kompleksowy, skoordynowany i adekwatny do rozpoznanych potrzeb, z uwzględnieniem zarówno zasobów rodziny, jak i potencjału lokalnego środowiska.

Ważnymi uczestnikami realizacji Programu są również osoby i podmioty profesjonalnie pracujące z dziećmi i rodzinami. Ich wiedza, kompetencje oraz współpraca międzyinstytucjonalna mają istotne znaczenie dla skuteczności lokalnego systemu wspierania rodziny. W ramach Programu uwzględnia się także potrzeby rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz rodzin wymagających wsparcia w związku z samotnym wychowywaniem dzieci.

3. Sposób opracowania Programu i udział mieszkańców

Program opracowano w formule opartej na diagnozie lokalnej, analizie danych zastanych, wykorzystaniu doświadczeń z realizacji poprzedniego Programu Wspierania Rodziny oraz analizie zasobów i potrzeb lokalnego systemu wsparcia. W pracach wykorzystano materiały Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, w tym oceny zasobów pomocy społecznej, sprawozdania z działalności MOPS oraz sprawozdania z realizacji świadczeń rodzinnych, a także dane Powiatowego Urzędu Pracy i dane statystyczne GUS.

W ramach przygotowania Programu przeprowadzono badanie opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów w formie ankiety udostępnionej za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Wyniki badania wykorzystano jako uzupełnienie diagnozy statystycznej, w szczególności w zakresie rozpoznania potrzeb mieszkańców, problemów, z jakimi spotykają się rodziny, oraz oceny dostępności istniejących form pomocy i wsparcia.

II. DIAGNOZA SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ GMINY MIEJSKIEJ HRUBIESZÓW

1. Charakterystyka Gminy Miejskiej Hrubieszów

Gmina Miejska Hrubieszów położona jest w południowo-wschodniej części województwa lubelskiego, w powiecie hrubieszowskim, w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z Ukrainą. Hrubieszów jest najbardziej na wschód wysuniętym miastem Polski. Miasto zajmuje powierzchnię około 33 km², co stanowi około 2,60% powierzchni powiatu hrubieszowskiego. Pełni funkcję lokalnego ośrodka administracyjnego, usługowego, edukacyjnego, kulturalnego i społecznego, koncentrując istotną część instytucji publicznych oraz usług dostępnych dla mieszkańców miasta i okolicznych miejscowości.

Istotnym elementem położenia geograficznego Hrubieszowa jest jego bliskość do polsko-ukraińskiej granicy państwowej. Miasto znajduje się w odległości około 18 km od drogowego przejścia granicznego w Zosinie oraz około 34 km od przejścia granicznego w Dołhobyczowie. Położenie to wpływa na znaczenie miasta jako ośrodka komunikacyjnego i gospodarczego, ale jednocześnie wiąże się z określonymi wyzwaniami wynikającymi z peryferyjnego położenia względem większych ośrodków miejskich oraz ograniczonej dostępności części usług specjalistycznych.

Hrubieszów jest miastem o bogatej i wielokulturowej historii, której ślady widoczne są w zachowanej zabudowie, obiektach zabytkowych oraz lokalnym dziedzictwie kulturowym. Wielowiekowe współistnienie różnych grup narodowościowych i wyznaniowych wpłynęło

na tożsamość miasta oraz jego charakter społeczny. Dziedzictwo kulturowe Hrubieszowa stanowi ważny zasób lokalny, który może być wykorzystywany w działaniach edukacyjnych, integracyjnych i międzypokoleniowych, w szczególności skierowanych do dzieci, młodzieży oraz rodzin.

Na sytuację społeczno-gospodarczą i funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również wojna tocząca się za wschodnią granicą Polski. Trwający konflikt doprowadził do poważnych konsekwencji humanitarnych, społecznych i gospodarczych oraz wpłynął na sytuację bezpieczeństwa w całym regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Z uwagi na przygraniczne położenie Hrubieszowa wydarzenia te mają szczególne znaczenie dla lokalnej społeczności, funkcjonowania instytucji publicznych oraz planowania działań w zakresie bezpieczeństwa, pomocy społecznej i reagowania kryzysowego.

Charakterystyka Gminy Miejskiej Hrubieszów, obejmująca zarówno jej położenie geograficzne i komunikacyjne, zasoby instytucjonalne, dziedzictwo kulturowe, jak i uwarunkowania wynikające z sytuacji międzynarodowej, stanowi istotny kontekst dla planowania i realizacji Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026–2028. Działania podejmowane w ramach Programu powinny odpowiadać na lokalne potrzeby mieszkańców, wzmacniać potencjał rodzin, rozwijać dostępność usług społecznych oraz wspierać budowanie odporności społeczności lokalnej na sytuacje kryzysowe.

2. Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna Gminy Miejskiej Hrubieszów wskazuje na utrzymujący się proces zmniejszania się liczby mieszkańców oraz stopniową zmianę struktury wieku ludności. Zjawiska te mają istotne znaczenie dla planowania lokalnej polityki rodzinnej, społecznej i edukacyjnej, a także dla określania zapotrzebowania na usługi kierowane do dzieci, rodzin oraz osób starszych.

Jednym z istotnych uwarunkowań sytuacji społecznej Gminy Miejskiej Hrubieszów jest zmniejszanie się liczby ludności. Według „Oceny zasobów pomocy społecznej za 2023 r.” na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba ludności Gminy Miejskiej Hrubieszów wynosiła 16 018 osób, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła 16 191 osób. Oznacza to spadek o 173 osoby, tj. o 1,07%. Wcześniej liczba mieszkańców miasta wynosiła 16 563 osoby w 2021 r. oraz 16 902 osoby w 2020 r. Dane te wskazują na utrzymujący się trend depopulacyjny. Z kolei zgodnie z „Oceną zasobów pomocy społecznej za 2025 r.”, według stanu na 31 grudnia 2025 r., liczba ludności Gminy Miejskiej Hrubieszów wynosiła 15 425 osób. Kobiety stanowiły 53,47% mieszkańców, natomiast mężczyźni 46,53%. Dla porównania, według stanu na 30 czerwca 2024 r. liczba ludności wynosiła 15 811 osób.

Oznacza to różnicę wynoszącą 386 osób, przy czym ze względu na odmienne daty odniesienia dane te należy traktować jako porównanie wskazanych w źródle stanów ludności, a nie jako porównanie liczby mieszkańców na koniec dwóch kolejnych lat.

Przedstawione dane potwierdzają niekorzystne tendencje demograficzne występujące na terenie Gminy Miejskiej Hrubieszów. Zmniejszająca się liczba mieszkańców, w połączeniu ze zmianami w strukturze wieku ludności, stanowi istotne wyzwanie dla lokalnej polityki społecznej i rodzinnej. Tendencje te uzasadniają potrzebę rozwijania usług wspierających rodziny, wzmacniania działań na rzecz dzieci i młodzieży oraz dostosowywania lokalnego systemu wsparcia do zmieniającej się struktury demograficznej.

Struktura ludności według wieku

Istotnym elementem diagnozy demograficznej jest struktura mieszkańców według grup wieku. Dane zawarte w OZPS za 2025 r. pokazują znaczącą liczebność zarówno dzieci i młodzieży, jak i osób w wieku starszym. W grupie dzieci w wieku 0–3 lata wykazano 149 chłopców i 145 dziewczynek, natomiast w grupie 4–6 lat – po 193 osoby każdej płci. W grupie 7–18 lat odnotowano 914 chłopców i 878 dziewcząt.

Łącznie w wymienionych grupach wieku, według danych tabelarycznych OZPS 2025, znajduje się 2 472 dzieci w wieku 0–18 lat. Jest to grupa szczególnie istotna z punktu widzenia Programu Wspierania Rodziny, ponieważ obejmuje dzieci wymagające zapewnienia odpowiednich warunków rozwoju, edukacji, opieki, ochrony i wsparcia rodziny. Jednocześnie dane wskazują na znaczącą liczebność starszych grup mieszkańców. W grupie wiekowej 65–74 lata wykazano 994 mężczyzn i 1 427 kobiet, w grupie 75–79 lat – 318 mężczyzn i 449 kobiet, natomiast w grupie 80 lat i więcej – 212 mężczyzn i 489 kobiet. Szczególnie widoczna jest przewaga kobiet w starszych grupach wiekowych.

Dane te wskazują na postępujące znaczenie problemu starzenia się ludności miasta. W praktyce oznacza to konieczność równoległego rozwijania polityki rodzinnej ukierunkowanej na dzieci i rodziców oraz usług społecznych adresowanych do osób starszych, w tym usług opiekuńczych, środowiskowych i wspierających rodziny sprawujące opiekę nad osobami zależnymi.

Wskazane dane pokazują, że grupy dzieci i młodzieży pozostają istotnym elementem struktury mieszkańców, jednak ich liczebność nie wskazuje na możliwość odwrócenia ogólnego trendu zmniejszania się liczby ludności. Jednocześnie zwiększające się znaczenie starszych grup wieku

oznacza konieczność uwzględniania w polityce społecznej miasta rosnącego zapotrzebowania na wsparcie osób starszych i ich rodzin.

Ruch naturalny ludności

Na sytuację demograficzną wpływa również relacja liczby urodzeń do liczby zgonów. Z punktu widzenia polityki rodzinnej szczególne znaczenie ma utrzymująca się przewaga liczby zgonów nad liczbą urodzeń, która przekłada się na ujemny przyrost naturalny.

Zjawisko to, w połączeniu ze zmniejszającą się liczbą mieszkańców, stanowi jedno z podstawowych wyzwań dla lokalnej polityki rodzinnej. Oznacza ono bowiem nie tylko zmniejszanie się potencjalnej liczby dzieci i młodzieży w kolejnych latach, ale również konieczność dostosowywania systemu usług społecznych do zmieniającej się struktury wieku mieszkańców.

Znaczenie zmian demograficznych dla polityki rodzinnej

Zmiany demograficzne zachodzące w Gminie Miejskiej Hrubieszów powinny być uwzględnione przy realizacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2026–2028. Z jednej strony miasto mierzy się ze spadkiem ogólnej liczby mieszkańców, z drugiej zaś nadal posiada znaczącą populację dzieci i młodzieży, której należy zapewnić warunki prawidłowego rozwoju oraz odpowiednie wsparcie rodzin.

W konsekwencji działania w zakresie wspierania rodziny powinny koncentrować się w szczególności na:

- wzmacnianiu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców;
- wspieraniu rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- rozwijaniu usług profilaktycznych i środowiskowych kierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców;
- zapewnieniu dostępności do opieki nad dziećmi oraz usług wspierających godzenie życia rodzinnego i zawodowego;
- przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej;
- wzmacnianiu współpracy pomiędzy MOPS, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia, Policją, sądem, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny;

- rozwijaniu działań zapobiegających umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej oraz wspieraniu rodzin w procesie powrotu dzieci do środowiska rodzinnego;
- uwzględnianiu rosnącego udziału osób starszych i zależnych, w tym potrzeb rodzin sprawujących nad nimi opiekę.

Tym samym demografia Hrubieszowa wskazuje na potrzebę prowadzenia polityki rodzinnej o charakterze zarówno prorodzinny i rozwojowy, jak i kompensacyjny (działania, których celem jest wyrównywanie szans rodzin znajdujących się w trudniejszej sytuacji życiowej, społecznej lub ekonomicznej) oraz profilaktycznym. Priorytetem powinno być tworzenie warunków sprzyjających pozostawianiu dzieci w środowisku rodzinnym, wzmacnianie rodzin w sytuacjach kryzysowych oraz ograniczanie czynników zwiększających ryzyko niewydolności opiekuńczo-wychowawczej.

Niekorzystne tendencje demograficzne są wzmacniane przez ujemny przyrost naturalny. W 2024 r. w Hrubieszowie odnotowano 70 urodzeń żywych i 215 zgonów, co oznacza przyrost naturalny na poziomie –145 osób. W 2025 r. odnotowano 62 urodzenia i 176 zgonów, a przyrost naturalny wyniósł –114 osób. Oznacza to, że w obu latach liczba zgonów zdecydowanie przewyższała liczbę urodzeń.

Z perspektywy Programu oznacza to potrzebę prowadzenia aktywnej polityki rodzinnej, która nie ogranicza się do pomocy rodzinom znajdującym się w kryzysie. Istotne jest tworzenie warunków do prawidłowego funkcjonowania rodzin z dziećmi, dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych, wspierania rodziców w pełnieniu funkcji wychowawczych, wzmacniania więzi rodzinnych i przeciwdziałania odpływowi młodych mieszkańców.

3. Rynek pracy i bezrobocie

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Hrubieszowie wskazują, że na koniec 2024 r. w Mieście Hrubieszów zarejestrowanych było 694 bezrobotnych, w tym 320 kobiet. Liczba długotrwale bezrobotnych wynosiła 427. Na koniec 2025 r. zarejestrowanych było 727 bezrobotnych, w tym 316 kobiet, a liczba długotrwale bezrobotnych wzrosła do 464.

Między końcem 2024 i 2025 r. liczba zarejestrowanych bezrobotnych zwiększyła się o 33 osoby, tj. o 4,8%, natomiast liczba długotrwale bezrobotnych zwiększyła się o 37 osób, tj. o 8,7%. Udział długotrwale bezrobotnych wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych wynosił 61,5% w 2024 r. i 63,8% w 2025 r. Dane wskazują zatem, że szczególnym wyzwaniem jest nie tylko sam poziom

bezrobocia, ale jego trwałość i związane z tym zjawiskiem ryzyko utrwalania problemów ekonomicznych rodzin.

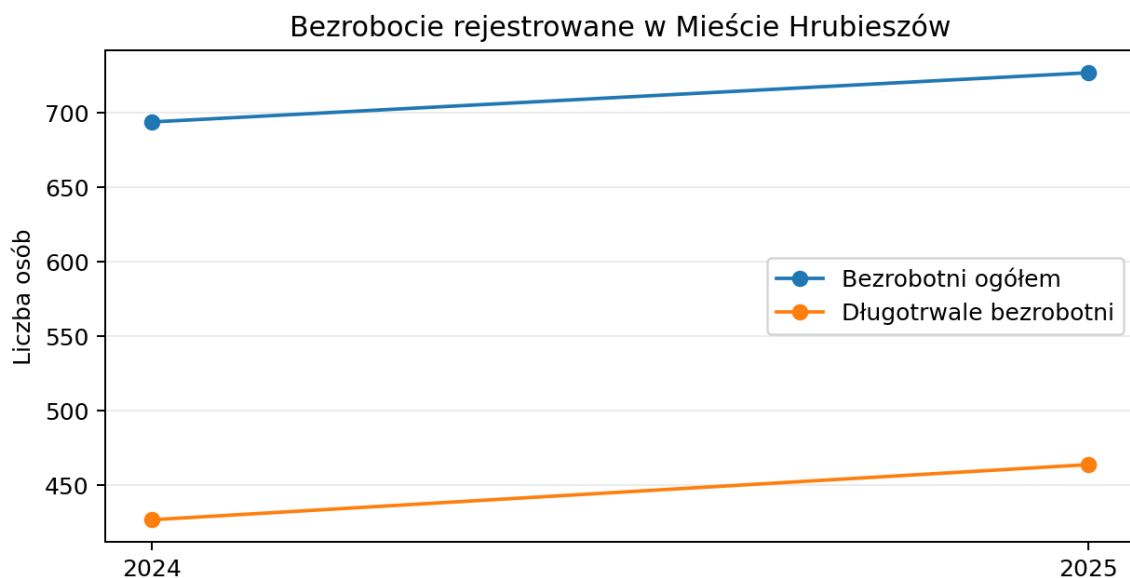
Zestawienia PUP dla gmin nie stanowią podstawy do określania ustawowej stopy bezrobocia rejestrowanego dla pojedynczej gminy. Dlatego w Programie nie posługuje się określeniem „gminna stopa bezrobocia”, lecz liczbą zarejestrowanych bezrobotnych i udziałem osób długotrwale bezrobotnych. Pomocniczo można wskazywać udział liczby zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców, jednak nie jest to oficjalna stopa bezrobocia.

Tabela 1. Bezrobocie rejestrowane w Mieście Hrubieszów – stan na koniec roku

Wyszczególnienie	2024	2025	Zmiana
Bezrobotni ogółem	694	727	+33
Kobiety	320	316	–4
Mężczyźni*	374	411	+37
Długotrwale bezrobotni	427	464	+37
Udział długotrwale bezrobotnych wśród bezrobotnych	61,5%	63,8%	+2,3 p.p.

* Mężczyźni = bezrobotni ogółem pomniejszeni o liczbę kobiet.

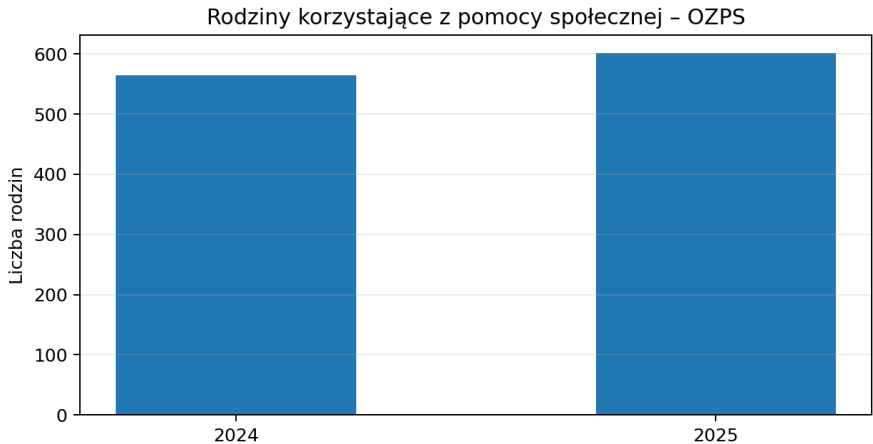
(Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie, „Załącznik nr 3 do sprawozdania MRiPS-01 – Bezrobotni według gmin”, stan w końcu II półrocza 2024 r. oraz stan w końcu II półrocza 2025 r.)

Wykres 1. Bezrobocie rejestrowane w Mieście Hrubieszów – 2024–2025.

4. Korzystanie z pomocy społecznej i główne problemy rodzin

Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 r. wskazuje, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wzrosła z 565 w 2024 r. do 601 w 2025 r., a liczba osób w tych rodzinach z 999 do 1 011. Wzrost liczby rodzin wyniósł 36, tj. 6,4%, natomiast liczby osób – 12, tj. 1,2%. Jednocześnie wskaźnik deprywacji lokalnej wzrósł z 1,94% w 2024 r. do 2,93% w 2025 r. (Deprywacja oznacza ograniczenie dostępu do określonych dóbr, zasobów lub warunków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania i zaspokajania podstawowych potrzeb).

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej – dane OZPS.

Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie wskazują, że w 2024 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 489 osób z 304 rodzin, natomiast w 2025 r. – 652 osoby z 429 rodzin. Oznacza to wzrost o 163 osoby oraz 125 rodzin. Dane te odnoszą się do osób i rodzin wykazanych w sprawozdawczości MOPS i nie są tożsame z danymi dotyczącymi rodzin oraz osób w rodzinach prezentowanymi w Ocenie zasobów pomocy społecznej (OZPS). W Programie zachowano odrębność tych wskaźników ze względu na różnice w zakresie i sposobie prezentowania danych statystycznych (aby nie łączyć danych o różnych definicjach statystycznych).

Tabela 2. Wybrane powody trudnej sytuacji życiowej rodzin korzystających z pomocy MOPS – liczba rodzin

Powód	2024	2025	Zmiana
Ubóstwo	197	190	–7
Bezrobocie	129	137	+8
Niepełnosprawność	147	233	+86
Długotrwała choroba	104	211	+107

Powód	2024	2025	Zmiana
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza i prowadzenie gospodarstwa domowego	11	14	+3
Przemoc domowa	4	6	+2
Alkoholizm	56	60	+4
Narkomania	2	6	+4
Trudności po zwolnieniu z zakładu karnego	25	18	-7

Poszczególne powody trudnej sytuacji życiowej nie wykluczają się wzajemnie. Jedna rodzina mogła zostać uwzględniona w więcej niż jednej kategorii. Zestawienie przedstawia liczbę rodzin, w których wykazano określony powód korzystania z pomocy społecznej.

W latach 2024–2025 największy wzrost liczby rodzin, w których wskazano określony powód trudnej sytuacji życiowej, odnotowano w przypadku długotrwałej choroby – o 107 rodzin – oraz niepełnosprawności – o 86 rodzin. W 2025 r. były to, spośród powodów ujętych w zestawieniu, najczęściej wskazywane przyczyny korzystania z pomocy MOPS. Istotne znaczenie miały również ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

5. Wspieranie rodziny i praca asystentów rodziny

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie realizuje zadanie organizowania pracy z rodziną m.in. poprzez zatrudnianie asystentów rodziny. Praca asystenta rodziny polega na wspieraniu rodzin, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystent pomaga rodzicom w organizacji życia rodzinnego, sprawowaniu opieki nad dziećmi, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz rozwiązywaniu problemów życiowych. Wspólnie z rodziną opracowuje plan pracy, wzmacnia kompetencje wychowawcze rodziców, pomaga w kontaktach z instytucjami i korzystaniu z dostępnych form wsparcia, a także współpracuje z pracownikami socjalnymi, szkołami i innymi służbami. Celem jego działań jest poprawa funkcjonowania rodziny, zwiększenie jej samodzielności oraz zapewnienie dzieciom bezpiecznych i właściwych warunków rozwoju. W 2024 r. dwóch asystentów objęło wsparciem 37 rodzin, w których było 65 małoletnich dzieci. W 19 przypadkach współpraca z asystentem została nałożona przez sąd. W 2025 r. dwóch asystentów objęło wsparciem 36 rodzin, w których było 74 małoletnich dzieci, a w 23 przypadkach rodzina została zobowiązana do współpracy przez sąd.

W 2024 r. współpracę zakończono z 8 rodzinami, w tym z 5 rodzinami po osiągnięciu założonych celów. W 2025 r. zakończono współpracę z 11 rodzinami, w tym z 2 po osiągnięciu celów; 5 zakończeń wynikało ze zmiany miejsca zamieszkania, a 4 z braku współpracy rodzica. Dane te pokazują, że praca asystenta może prowadzić do osiągania celów i wzmacniania samodzielności rodzin, ale jednocześnie część rodzin wymaga długotrwałego, intensywnego i interdyscyplinarnego wsparcia.

Tabela 3. Praca asystentów rodziny – wybrane dane

Wskaźnik	2024	2025
Liczba asystentów rodziny	2	2
Liczba rodzin objętych wsparciem	37	36
Liczba małoletnich dzieci w rodzinach	65	74
Rodziny zobowiązane do współpracy przez sąd	19	23
Rodziny, z którymi zakończono współpracę	8	11

6. Piecza zastępcza i działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny

Pieczka zastępcza jest formą czasowej opieki nad dzieckiem, które nie może pozostawać pod opieką rodziców biologicznych z powodu występujących w rodzinie trudności, zagrożenia dobra dziecka lub innych okoliczności uniemożliwiających prawidłowe sprawowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Jej podstawowym celem jest zapewnienie dziecku bezpieczeństwa, właściwych warunków rozwoju oraz stabilnego środowiska wychowawczego, a także zabezpieczenie jego potrzeb emocjonalnych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej może nastąpić w sytuacjach określonych przepisami prawa, w tym również w trybie interwencyjnym, z uwzględnieniem dobra i bezpieczeństwa dziecka. Działania wspierające rodzinę powinny służyć zapobieganiu takim umieszczeniom wszędzie tam, gdzie jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka. Organizacja pieczy zastępczej powinna jednocześnie uwzględniać działania ukierunkowane na poprawę sytuacji rodziny biologicznej, a także – jeżeli jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka – na jego powrót do rodziców.

System pieczy zastępczej obejmuje nie tylko zapewnienie dziecku opieki, lecz także działania na rzecz pracy z rodziną biologiczną, wspierania osób sprawujących pieczę zastępczą oraz przygotowania dziecka do samodzielnego życia po jej opuszczeniu. Istotną rolę w tym systemie odgrywają samorządy, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, powiatowe centra pomocy rodzinie,

ośrodki pomocy społecznej, sądy rodzinne, placówki oświatowe, podmioty lecznicze oraz organizacje pozarządowe.

Właściwe funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej stanowi ważny element lokalnej polityki społecznej i działań na rzecz wspierania rodziny. Jego zadaniem jest zapewnienie dzieciom pozbawionym właściwej opieki rodzicielskiej odpowiednich warunków życia i rozwoju, przy jednoczesnym podejmowaniu działań zmierzających do trwałego uregulowania ich sytuacji rodzinnej.

W 2024 r. w pieczy zastępczej przebywało łącznie 46 dzieci z terenu miasta Hrubieszowa, za które MOPS ponosił odpłatność; 6 dzieci zostało umieszczonych w pieczy w 2024 r. Pięcioro dzieci zakończyło pobyt w pieczy zastępczej w związku z osiągnięciem pełnoletności.

W 2025 r. w pieczy zastępczej przebywało 48 dzieci z terenu miasta, z czego 10 zostało umieszczonych w pieczy w 2025 r. Dwoje dzieci przeniesiono z rodziny zastępczej do placówki opiekuńczo-wychowawczej, a troje dzieci po osiągnięciu pełnoletności opuściło pieczę.

Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania profilaktyki, pracy z rodziną biologiczną, działań asystenta rodziny oraz współpracy gminy z powiatem i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Priorytetem powinno być ograniczanie liczby nowych umieszczeń, gdy jest to zgodne z dobrem dziecka, oraz wspieranie powrotów dzieci do rodzin biologicznych, jeżeli jest to możliwe i bezpieczne.

7. Świadczenia rodzinne, świadczenia opiekuńcze i fundusz alimentacyjny

W 2024 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie zrealizował łącznie 12 968 świadczeń rodzinnych i opiekuńczych na kwotę 6 316 814,78 zł, natomiast w 2025 r. – 12 202 świadczenia na kwotę 6 789 364,96 zł. W latach 2024–2025 odnotowano zmianę liczby oraz łącznej wartości wypłaconych świadczeń.

W 2025 r. szczególnie istotną pozycję stanowiły świadczenia pielęgnacyjne – 1 426 świadczeń na kwotę 4 707 750 zł – oraz zasiłki pielęgnacyjne – 5 529 świadczeń na kwotę 1 193 372 zł. W 2024 r. wypłacono odpowiednio 1 394 świadczenia pielęgnacyjne na kwotę 4 107 735 zł oraz 5 597 zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę 1 207 873 zł.

W ramach funduszu alimentacyjnego w 2024 r. wypłacono 1 272 świadczenia na łączną kwotę 584 975,63 zł, a średnia miesięczna liczba osób korzystających ze świadczeń wynosiła 106 osób. W 2025 r. wypłacono 1 269 świadczeń na kwotę 753 556,25 zł, a średnia miesięczna liczba osób korzystających ze świadczeń wynosiła 93 osoby.

W 2025 r. MOPS przeprowadził 42 wywiady alimentacyjne, złożył 15 wniosków do Powiatowego Urzędu Pracy o aktywizację zawodową dłużników oraz prowadził postępowanie wobec 282 dłużników alimentacyjnych.

Tabela 4. Wybrane dane dotyczące świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych

Wskaźnik	2024	2025
Świadczenia rodzinne i opiekuńcze – liczba	12 968	12 202
Świadczenia rodzinne i opiekuńcze – kwota	6 316 814,78 zł	6 789 364,96 zł
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego – liczba	1 272	1 269
Fundusz alimentacyjny – kwota	584 975,63 zł	753 556,25 zł
Średnia miesięczna liczba osób korzystających z FA	106	93

8. Karta Dużej Rodziny i wsparcie rodzin wielodzietnych

Karta Dużej Rodziny jest ogólnopolskim systemem zniżek i dodatkowych uprawnień przeznaczonym dla rodzin wielodzietnych. Jej celem jest wspieranie rodzin wychowujących co najmniej troje dzieci oraz ułatwianie im dostępu do wybranych dóbr, usług i form aktywności. Karta stanowi element polityki rodzinnej państwa, ukierunkowanej na docenianie funkcji wychowawczej rodzin wielodzietnych oraz częściowe ograniczanie kosztów związanych z utrzymaniem i wychowywaniem dzieci. Karta Dużej Rodziny może zostać przyznana rodzicom, którzy mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci. Uprawnienie rodziców może przysługiwać również wtedy, gdy dzieci są już dorosłe i nie pozostają na ich utrzymaniu.

Karta Dużej Rodziny jest przyznawana członkom rodziny wielodzietnej, niezależnie od jej sytuacji materialnej. Uprawnienia wynikające z Karty mogą obejmować między innymi zniżki na przejazdy, korzystanie z oferty instytucji kultury, obiektów sportowych, usług oraz produktów oferowanych przez podmioty uczestniczące w programie. Zakres ulg i wysokość zniżek zależą od konkretnego partnera programu.

Wsparcie rodzin wielodzietnych obejmuje również działania podejmowane przez samorząd gminny oraz inne podmioty lokalne. Mogą one polegać między innymi na zapewnianiu dostępu do usług społecznych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, a także na podejmowaniu inicjatyw ułatwiających godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych. Istotne

znaczenie ma także zapewnienie rodzinom informacji o dostępnych świadczeniach, ulgach, programach pomocowych i innych formach wsparcia.

Działania na rzecz rodzin wielodzietnych powinny uwzględniać ich zróżnicowane potrzeby, w szczególności związane z kosztami utrzymania gospodarstwa domowego, edukacją dzieci, organizacją czasu wolnego, dostępem do opieki i usług publicznych oraz uczestnictwem w życiu społecznym. Rozwijanie lokalnych form wsparcia rodzin wielodzietnych może przyczyniać się do wzmacniania ich samodzielności, poprawy jakości życia oraz tworzenia warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci.

W 2024 r. koszt obsługi zadań związanych z Kartą Dużej Rodziny wyniósł 1 340 zł. Rozpatrzono m.in. 12 wniosków dotyczących przyznania kart rodzinom wielodzietnym z rodzicami/małżonkami i dziećmi oraz 43 wnioski dotyczące przyznania karty rodzinom wielodzietnym składającym się wyłącznie z rodziców. W 2025 r. koszt obsługi wyniósł 2 193 zł, w tym rozpatrzono 13 wniosków dotyczących rodzin z rodzicami i dziećmi oraz 73 wnioski dotyczące rodzin składających się wyłącznie z rodziców.

9. Przemoc domowa i procedura „Niebieskie Karty”

Przemoc domowa stanowi istotne zagrożenie dla bezpieczeństwa i prawidłowego funkcjonowania rodziny. W 2024 r. wszczęto 45 procedur „Niebieskie Karty”, z czego 39 formularzy „Niebieska Karta-A” zostało założonych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie, 1 formularz „Niebieska Karta-A” został wszczęty przez placówkę oświatową, 3 karty zostały założone przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie oraz 2 formularze „Niebieska Karta-A” zostały założone przez pracowników Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i przekazane do Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hrubieszów. Członkowie grup diagnostyczno- pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego sporządzili 31 formularzy „Niebieska Karta-C” i 26 formularzy „Niebieska Karta-D”. W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2024 funkcjonowało łącznie 58 grup diagnostyczno- pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego, które odbyły 165 spotkań. Ogółem pomocą grup diagnostyczno- pomocowych objęto 58 rodzin, w tym: 53 ze względu na problem przemocy psychicznej, 38 rodzin ze względu na problem przemocy fizycznej, 1 ze względu na problem przemocy seksualnej. W 2024 r. 87 osób doświadczających przemocy domowej było objętych wsparciem w ramach procedury „Niebieskie Karty” w tym: 45 kobiet, 7 mężczyzn i 35 dzieci. 60 osób objęto procedurą „Niebieskie Karty” wskazanych jako osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują

przemoc domową. W 2024 r. zakończono 26 procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej oraz 3 procedury „Niebieskie Karty” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań.

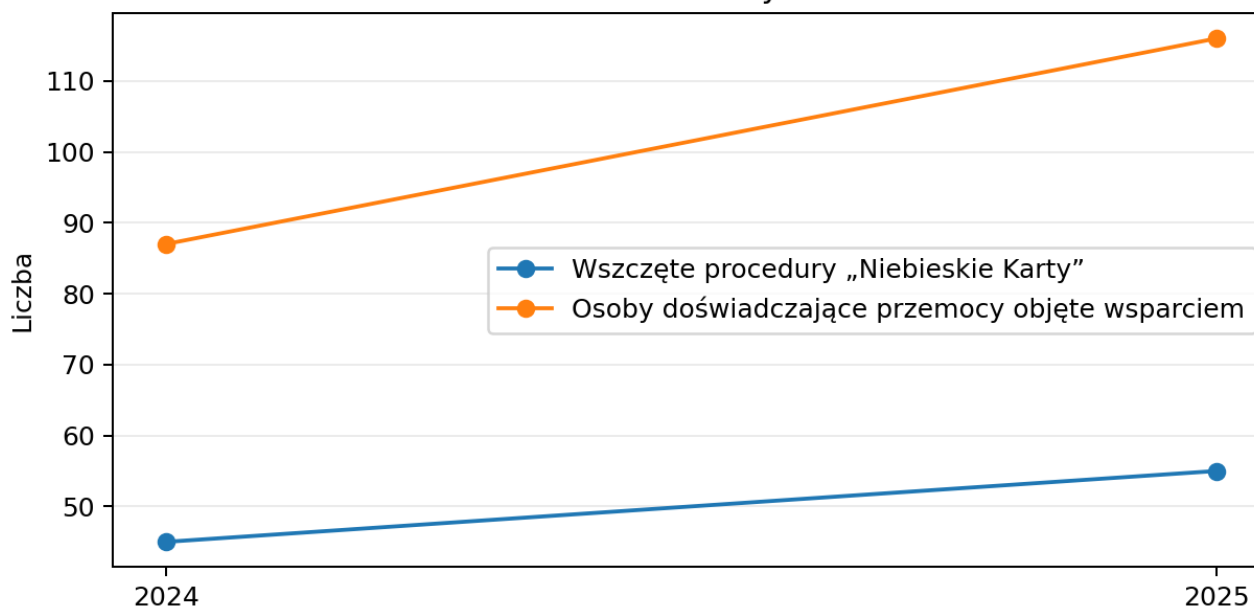
W 2025 r. wszczęto 55 procedur „Niebieskie Karty”, z czego 46 formularzy „Niebieska Karta -A” zostało założonych przez funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji w Hrubieszowie, 1 formularz „Niebieska Karta-A” został wszczęty przez lekarza szpitala, 6 NK zostało założonych przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie oraz 2 formularze „Niebieska Karta- A” zostały założone przez pracowników Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i przekazane do Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Miejskiej Hrubieszów. Członkowie grup diagnostyczno- pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego sporządzili 34 formularze „Niebieska Karta - C” i 18 formularzy „Niebieska Karta - D”. W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w roku 2025 funkcjonowało łącznie 59 grup diagnostyczno- pomocowych Zespołu Interdyscyplinarnego, które odbyły 179 spotkań. Ogółem pomocą grup diagnostyczno- pomocowych objęto 68 rodzin, w tym: 63 ze względu na problem przemocy psychicznej, 43 rodziny ze względu na problem przemocy fizycznej, 1 ze względu na problem przemocy seksualnej, 9 rodzin ze względu na przemoc ekonomiczną i 12 rodzin z uwagi na inne formy przemocy domowej. Nadmienić należy, że często w jednej rodzinie dochodzi do więcej niż jednej formy przemocy domowej. W 2025 r. 116 osób doświadczających przemocy domowej było objętych wsparciem w ramach procedury „Niebieskie Karty” w tym; 57 kobiet, 12 mężczyzn i 47 dzieci. 75 osób objęto procedurą „Niebieskie Karty” wskazanych jako osoby, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową. W 2025 r. zakończono 52 procedury „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy domowej oraz 6 procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na brak zasadności podejmowania działań.

Należy podkreślić, że przedstawione dane dotyczą przypadków ujawnionych i zarejestrowanych w ramach działań właściwych służb i instytucji. Nie odzwierciedlają one pełnej skali przemocy domowej, w tym przypadków, które nie zostały zgłoszone.

Tabela 5. Procedura „Niebieskie Karty” – wybrane dane

Wskaźnik	2024	2025
Wszczęte procedury	45	55
Grupy diagnostyczno-pomocowe	58	59
Spotkania grup	165	179
Rodziny objęte pomocą grup	58	68
Osoby doświadczające przemocy objęte wsparciem	87	116
W tym dzieci	35	47
Osoby wskazane jako stosujące przemoc	60	75

Przemoc domowa – wybrane dane

Wykres 3. Procedura „Niebieskie Karty” – wybrane dane 2024–2025.

10. Warunki mieszkaniowe i infrastruktura opieki nad dziećmi

W 2025 r. w zasobie Gminy Miejskiej Hrubieszów znajdowały się 402 mieszkania komunalne, w tym 143 lokale socjalne. Złożono 20 wniosków o mieszkanie komunalne, a na mieszkanie socjalne oczekiwało 12 osób. W 2024 r. zasób obejmował 408 mieszkań komunalnych, w tym 143 lokale socjalne; złożono 30 wniosków o mieszkanie komunalne, a na mieszkanie socjalne oczekiwało 14 osób.

W zakresie opieki nad dziećmi w 2025 r. funkcjonowały 3 żłobki, w których opieką objęto 52 dzieci, przy zatrudnieniu 8 osób na stanowisku opiekuna. Według OZPS nie odnotowano brakujących miejsc w żłobkach. Na terenie gminy funkcjonują również 4 przedszkola i 3 szkoły podstawowe.

Tabela 6. Wybrane zasoby mieszkaniowe i opieki nad dziećmi

Wskaźnik	2024	2025
Mieszkania komunalne	408	402
Lokale socjalne	143	143
Wnioski o mieszkanie komunalne	30	20
Oczekujący na mieszkanie socjalne	14	12
Żłobki	—	3
Dzieci w żłobkach	—	52
Brakujące miejsca w żłobkach	—	0

11. Usługi społeczne i wsparcie osób w szczególnej sytuacji

W 2025 r. z pomocy społecznej w formie świadczeń pieniężnych skorzystały 234 osoby, natomiast ze świadczeń niepieniężnych – 239 osób. Odpłatność Gminy Miejskiej Hrubieszów za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej dotyczyła 18 osób.

Na terenie Gminy Miejskiej Hrubieszów funkcjonował również Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Dzienny Dom Pobytu dla Seniorów. Dzienny Dom Pobytu dla Seniorów w Hrubieszowie dysponował 15 miejscami, a w 2025 r. skierowano do niego 15 osób.

12. Badanie opinii mieszkańców – wyniki ankiety

W ramach prac diagnostycznych związanych z opracowaniem Programu przeprowadzono badanie ankietowe mające na celu poznanie opinii mieszkańców na temat sytuacji rodzin zamieszkujących Gminę Miejską Hrubieszów, występujących problemów oraz dostępnych form pomocy i wsparcia. Badanie obejmowało również ocenę dostępności usług społecznych, psychologicznych, wychowawczych i specjalistycznych, a także rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie działań, które – w ich ocenie – powinny być rozwijane w pierwszej kolejności w celu poprawy funkcjonowania rodzin oraz wzmocnienia lokalnego systemu wspierania rodziny.

Wyniki badania stanowią uzupełniające źródło informacji wykorzystanych w procesie diagnozowania sytuacji rodzin w Gminie Miejskiej Hrubieszów. Pozwalają one na uwzględnienie perspektywy mieszkańców w planowaniu działań publicznych oraz określeniu kierunków rozwoju lokalnego systemu wsparcia. Ze względu na liczbę uczestników i charakter badania, uzyskane wyniki

należy traktować jako materiał opiniotwórczy, odzwierciedlający poglądy osób, które wzięły udział w ankiecie, a nie jako reprezentatywne badanie opinii całej społeczności miasta.

W dalszej części przedstawiono najważniejsze wnioski wynikające z odpowiedzi mieszkańców, odnoszące się w szczególności do problemów rodzin, dostępności pomocy, potrzeb dzieci i młodzieży oraz oczekiwanych kierunków działań Gminy Miejskiej Hrubieszów w latach 2026–2028.

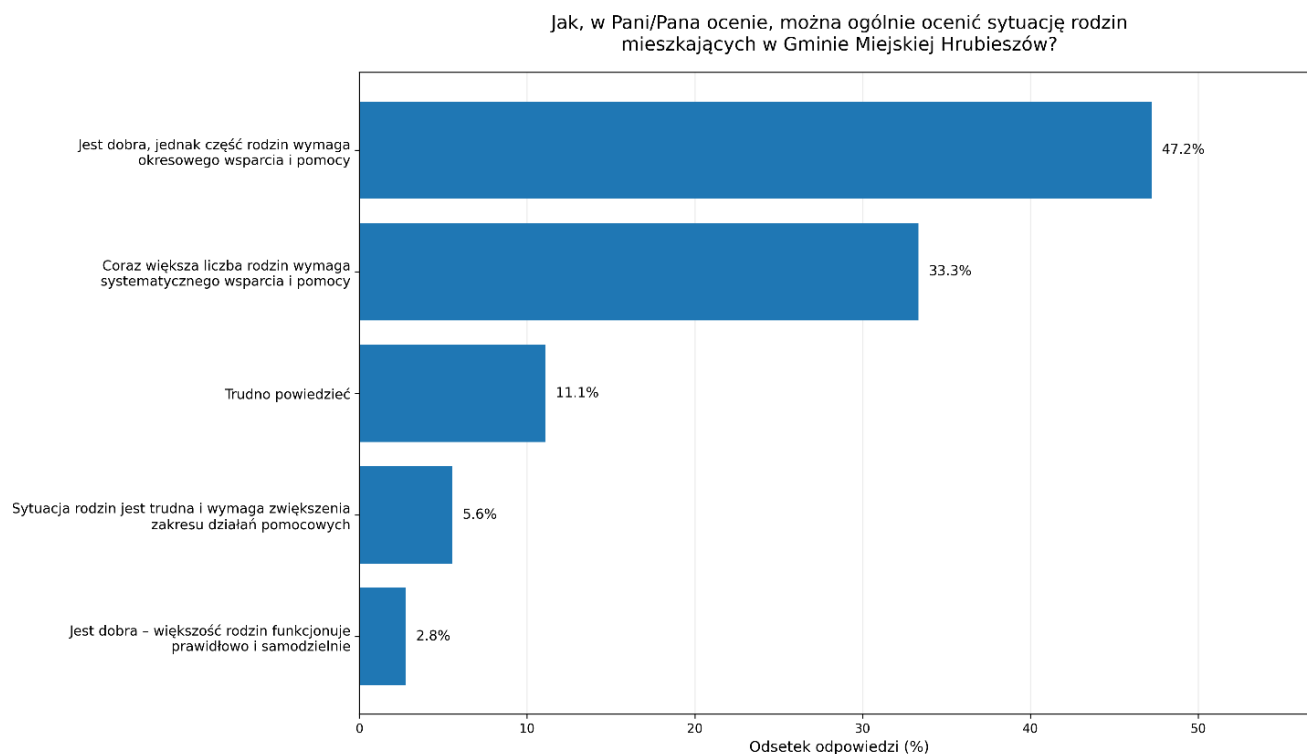
SYTUACJA RODZIN

Ocena sytuacji rodzin w Gminie Miejskiej Hrubieszów jest zróżnicowana, jednak przeważa przekonanie, że rodziny zasadniczo funkcjonują prawidłowo, choć część z nich wymaga wsparcia. 47,2% odpowiedzi wskazuje, że sytuacja rodzin jest dobra, jednak część rodzin potrzebuje okresowej pomocy i wsparcia.

Jednocześnie 33,3% odpowiedzi wskazuje na bardziej niepokojącą tendencję – coraz większą liczbę rodzin wymagających systematycznego wsparcia i pomocy. Oznacza to, że łącznie 80,5% odpowiedzi wskazuje na sytuację, w której rodziny funkcjonują względnie prawidłowo lub wymagają różnego poziomu wsparcia.

11,1% odpowiedzi stanowiły wskazania „trudno powiedzieć”, natomiast 5,6% respondentów oceniło sytuację rodzin jako trudną i wymagającą zwiększenia zakresu działań pomocowych. Najmniejszy odsetek – 2,8% – stanowiły odpowiedzi wskazujące, że sytuacja rodzin jest dobra, a większość rodzin funkcjonuje prawidłowo i samodzielnie.

Wyniki wskazują na potrzebę utrzymania i dalszego rozwijania systemu wsparcia rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów. Szczególnego znaczenia nabierają działania profilaktyczne, wczesne rozpoznawanie trudności oraz dostępność okresowego i specjalistycznego wsparcia, tak aby problemy rodzin nie prowadziły do pogłębiania kryzysu i konieczności podejmowania interwencji o charakterze długoterminowym.

Źródło: wyniki badania ankietowego dotyczącego wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów, 2026 r.

Wykres 4.

Wyniki badania wskazują, że w ocenie mieszkańców najistotniejszym problemem dotyczącym rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów jest sytuacja związana z rynkiem pracy i stabilnością zatrudnienia. Problem „bezrobocia lub niestabilnego zatrudnienia” wskazało 66,7% odpowiedzi, co czyni go zdecydowanie najczęściej identyfikowanym problemem.

Drugą najczęściej wskazywaną kategorią były problemy emocjonalne i psychiczne dzieci lub dorosłych – 55,6%, a trzecią uzależnienia, w tym od alkoholu, narkotyków, hazardu lub innych zachowań – 52,8%. Wyniki te wskazują, że problemy rodzinne są postrzegane nie tylko przez pryzmat sytuacji ekonomicznej, lecz także kondycji psychicznej członków rodziny i występowania problemów związanych z uzależnieniami.

Po 47,2% wskazań uzyskały trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz ubóstwo i niewystarczające dochody. Istotną kategorię stanowi również samotność i izolacja społeczna, wskazana przez 44,4% odpowiedzi.

W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na trudności mieszkaniowe oraz problemy związane ze starzeniem się członków rodziny – po 36,1%. Po 33,3% wskazań uzyskały: brak czasu

na życie rodzinne i wspólne spędzanie czasu, problemy z komunikacją, konflikty rodzinne i małżeńskie/partnerskie oraz długotrwała lub przewlekła choroba członka rodziny.

Na uwagę zasługują również problemy dzieci i młodzieży związane z nauką lub funkcjonowaniem w szkole oraz przemoc domowa, które wskazało po 27,8% odpowiedzi. Oznacza to, że przemoc domowa jest przez mieszkańców postrzegana jako jeden z istotnych problemów rodzinnych, choć nie należy do najczęściej wskazywanych kategorii.

Tabela 8. Problemy najczęściej występujące obecnie w rodzinach na terenie Gminy Miejskiej Hrubieszów

1	Bezrobocie lub niestabilne zatrudnienie	66.7%
2	Problemy emocjonalne i psychiczne dzieci lub dorosłych	55.6%
3	Uzależnienia, w tym od alkoholu, narkotyków, hazardu lub innych zachowań	52.8%
4	Trudności opiekuńczo-wychowawcze	47.2%
5	Ubóstwo i niewystarczające dochody	47.2%
6	Samotność i izolacja społeczna	44.4%
7	Trudności mieszkaniowe	36.1%
8	Problemy związane ze starzeniem się członków rodziny	36.1%
9	Brak czasu na życie rodzinne i wspólne spędzanie czasu	33.3%
10	Problemy z komunikacją między członkami rodziny	33.3%
11	Konflikty rodzinne i małżeńskie/partnerskie	33.3%
12	Długotrwała lub przewlekła choroba członka rodziny	33.3%
13	Brak wiedzy lub umiejętności w zakresie wychowania dzieci	30.6%
14	Uzależnienia behawioralne, np. od internetu, telefonu, gier lub mediów społecznościowych	30.6%
15	Migracja członków rodziny w związku z pracą lub nauką	30.6%
16	Problemy dzieci i młodzieży związane z nauką lub funkcjonowaniem w szkole	27.8%
17	Przemoc domowa	27.8%
18	Zadłużenie gospodarstw domowych	25.0%
19	Niepełnosprawność członka rodziny	25.0%
20	Osiabienie więzi rodzinnych	19.4%
21	Problemy osób samotnie wychowujących dzieci	19.4%
22	Trudności w sprawowaniu opieki nad osobą zależną	13.9%
23	Brak odpowiedniego wsparcia ze strony rodziny lub otoczenia	13.9%
24	Inne	2.8%
25	Trudno powiedzieć	0.0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, ankieta internetowa, 2026 r.

Analiza odpowiedzi pokazuje, że problemy rodzin w Hrubieszowie mają charakter wielowymiarowy i wzajemnie powiązany. Najsilniej zaznaczają się trzy obszary: sytuacja ekonomiczno-zawodowa rodzin, zdrowie psychiczne i problemy emocjonalne oraz uzależnienia.

Jednocześnie znaczącą rolę odgrywają trudności opiekuńczo-wychowawcze, izolacja społeczna, problemy mieszkaniowe i choroby przewlekłe.

Z punktu widzenia Programu oznacza to potrzebę rozwijania zintegrowanego systemu wsparcia, obejmującego zarówno działania socjalne i zawodowe, jak i poradnictwo psychologiczne, pomoc terapeutyczną, wsparcie rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży.

Warto podkreślić, że odpowiedzi mieszkańców wskazują na potrzebę wczesnego reagowania na problemy rodzin, zanim doprowadzą one do ich kumulacji i poważnego kryzysu. Wyniki te pozostają istotne dla planowania działań Programu na lata 2026–2028, szczególnie w zakresie profilaktyki, dostępności specjalistów oraz współpracy instytucji działających na rzecz rodziny.

Wyniki wskazują, że mieszkańcy za najważniejsze czynniki wspierające prawidłowe funkcjonowanie rodziny uznają przede wszystkim dobrą i stabilną sytuację materialną (63,9%), wzajemne wsparcie członków rodziny (55,6%) oraz stabilną pracę (52,8%). Równie istotne znaczenie przypisywano pomocy psychologicznej i specjalistycznej (52,8%) oraz dobrym relacjom i komunikacji w rodzinie (52,8%).

W dalszej kolejności wskazywano dobre warunki mieszkaniowe i odpowiednią ilość czasu dla dzieci (po 47,2%), a także dostęp do opieki zdrowotnej (44,4%). Mniejsze znaczenie, choć nadal zauważalne, przypisywano rozwojowi i edukacji dzieci (30,6%), pomocy instytucji publicznych

Tabela 9. Czynniki najbardziej pomagające rodzinom prawidłowo funkcjonować

1	Dobra/stabilna sytuacja materialna	63.9%
2	Wzajemne wsparcie rodziny	55.6%
3	Stabilna praca	52.8%
4	Pomoc psychologiczna/specjalistyczna	52.8%
5	Dobre relacje/komunikacja	52.8%
6	Dobre warunki mieszkaniowe	47.2%
7	Czas dla dzieci	47.2%
8	Opieka zdrowotna	44.4%
9	Rozwój/edukacja dzieci	30.6%
10	Pomoc instytucji publicznych	27.8%
11	Wsparcie organizacji pozarządowych (NGO)	22.2%
12	Zajęcia sportowe/kulturalne	16.7%
13	Wsparcie dziadków	13.9%
14	Wsparcie sąsiadów/społeczności	11.1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, ankieta internetowa, 2026 r.

(27,8%) oraz wsparciu organizacji pozarządowych (22,2%). Najrzadziej wskazywano zajęcia sportowe i kulturalne (16,7%), wsparcie dziadków (13,9%) oraz wsparcie sąsiadów i społeczności lokalnej (11,1%).

Odpowiedzi pokazują, że prawidłowe funkcjonowanie rodziny mieszkańcy wiążą przede wszystkim z jej stabilnością ekonomiczną, bezpieczeństwem zatrudnienia oraz wewnętrznymi zasobami rodziny – wzajemnym wsparciem, dobrymi relacjami i komunikacją. Jednocześnie wysoka pozycja pomocy psychologicznej i specjalistycznej wskazuje na potrzebę zapewnienia rodzinom łatwo dostępnych usług wspierających. Wyniki przemawiają zatem za rozwijaniem działań Programu, które łączą wsparcie materialne i aktywizację zawodową z pomocą psychologiczną, poradnictwem, wzmacnianiem kompetencji rodzicielskich oraz budowaniem relacji rodzinnych.

DOSTĘPNOŚĆ I ROZWÓJ WSPARCIA

Wyniki wskazują na zróżnicowaną ocenę dostępności poszczególnych form wsparcia. Najlepiej oceniana jest dostępność pomocy pracownika socjalnego – 50,0% odpowiedzi stanowiły oceny „bardzo dobra”, a kolejne 22,2% „raczej dobra”. Relatywnie dobrze oceniono również pomoc asystenta rodziny – odpowiednio 33,3% i 33,3%.

Pozytywnie oceniana jest także pomoc pedagoga/psychologa szkolnego – 5,6% wskazało ocenę „bardzo dobrą”, a 50,0% „raczej dobrą”. W przypadku pomocy w sytuacji przemocy domowej oceny „bardzo dobra” i „raczej dobra” stanowiły łącznie 44,4%. Podobnie oceniono pomoc w przypadku uzależnień – łącznie 41,7% ocen pozytywnych.

Wyraźnie słabiej oceniono dostępność pomocy terapeutycznej, prawnej oraz pomocy w trudnościach wychowawczych. Szczególnie istotne jest, że w przypadku pomocy terapeutycznej 50,0% odpowiedzi wskazywało ocenę „raczej słabą”, natomiast w przypadku pomocy w znalezieniu pracy aż 44,4% wskazało „raczej słabą”, a 19,4% „bardzo słabą”.

Najbardziej problematycznie oceniono pomoc w znalezieniu pracy – jedynie 11,1% odpowiedzi stanowiła ocena „raczej dobra”, przy jednoczesnym wskazaniu „raczej słabej” dostępności przez 44,4% oraz „bardzo słabej” przez 19,4%. Relatywnie słabo oceniono również organizację czasu wolnego dzieci i młodzieży, gdzie 44,4% wskazało ocenę „raczej słabą”.

Wyniki badania wskazują, że najlepiej rozpoznawalne i oceniane są podstawowe formy wsparcia realizowane przez służby społeczne i system oświaty, natomiast większych działań

rozwojowych wymagają przede wszystkim formy pomocy o charakterze specjalistycznym, terapeutycznym, prawnym, wychowawczym oraz związanym z aktywizacją zawodową.

W kontekście Programu zasadne jest zatem rozwijanie dostępności poradnictwa specjalistycznego, pomocy psychologicznej i terapeutycznej, wsparcia prawnego, pomocy w trudnościach wychowawczych oraz działań aktywizujących rodziców zawodowo. Wyniki przemawiają również za rozwijaniem oferty zajęć pozalekcyjnych i organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży. Wyniki badania wskazują, że największą barierą w korzystaniu przez rodziny z dostępnego wsparcia jest koszt prywatnej pomocy specjalistycznej – 55,6% wskazań. Bardzo istotnymi przeszkodami są również brak odpowiednich specjalistów – 50,0%, wstyd przed korzystaniem z pomocy – 47,2% oraz zbyt mała liczba miejsc lub godzin przyjęć – 38,9%.

Znaczącą barierę stanowi także obawa przed oceną ze strony innych osób – 38,9% oraz zbyt skomplikowane procedury – 36,1%. Na problemy związane z dostępem do informacji wskazało 33,3% osób. Z kolei po 25,0% wskazań uzyskały zbyt długi czas oczekiwania oraz brak wiary w skuteczność pomocy. Relatywnie rzadziej wskazywano bariery organizacyjne, takie jak brak czasu, problemy z dojazdem czy brak możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi podczas korzystania ze wsparcia – każda z tych odpowiedzi uzyskała 16,7% wskazań. Jednocześnie uwagę zwraca fakt, że nie wskazano ani jednego przypadku uznania, że istotne bariery nie występują, co oznacza, że w opinii mieszkańców istnieje przestrzeń do poprawy dostępności i sposobu organizacji pomocy.

Tabela 10. Bariery utrudniające rodzinom korzystanie z dostępnej pomocy

1	Koszt prywatnej pomocy specjalistycznej	55.6%
2	Brak odpowiednich specjalistów	50.0%
3	Wstyd przed korzystaniem z pomocy	47.2%
4	Zbyt mała liczba miejsc lub godzin przyjęć	38.9%
5	Obawa przed oceną ze strony innych osób	38.9%
6	Zbyt skomplikowane procedury	36.1%
7	Brak informacji o dostępnych formach pomocy	33.3%
8	Zbyt długi czas oczekiwania	25.0%
9	Brak wiary w skuteczność pomocy	25.0%
10	Brak czasu na skorzystanie z pomocy	16.7%
11	Problemy z dojazdem	16.7%
12	Brak możliwości zapewnienia opieki nad dziećmi podczas korzystania ze wsparcia	16.7%
13	Trudno powiedzieć	2.8%
14	Nie występują istotne bariery	0.0%
15	Inne	0.0%

Uwaga: pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego odsetki nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, ankieta internetowa, 2026 r.

Analiza odpowiedzi wskazuje, że bariery w korzystaniu z pomocy mają zarówno charakter ekonomiczny i organizacyjny, jak i społeczny. Najsilniej zaznacza się problem kosztu prywatnej pomocy specjalistycznej oraz ograniczonej dostępności specjalistów. Oznacza to potrzebę rozwijania bezpłatnych i łatwo dostępnych usług psychologicznych, terapeutycznych, pedagogicznych i prawnych.

Istotnym obszarem wymagającym działań jest również zmniejszanie barier psychologicznych i społecznych, przede wszystkim wstydu oraz obawy przed oceną. Z punktu widzenia Programu uzasadnione jest prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych, które będą normalizować korzystanie ze wsparcia i zwiększać wiedzę rodzin o dostępnych formach pomocy.

Ważnym kierunkiem powinno być również upraszczanie procedur, zwiększanie liczby dostępnych miejsc i godzin przyjęć oraz poprawa informacji o systemie wsparcia. Wyniki badania wskazują zatem na potrzebę budowania systemu pomocy, który będzie nie tylko dostępny formalnie, ale również łatwy do znalezienia, bezpłatny, przyjazny i możliwie szybki w uzyskaniu.

Wyniki badania wskazują, że mieszkańcy oczekują przede wszystkim rozwoju pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży – 50,0% wskazań. Na drugim miejscu znalazł się rozwój poradnictwa psychologicznego – 44,4%, a następnie rozwój pomocy terapeutycznej oraz rozwój wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys – po 36,1%.

Istotne miejsce zajmują również działania związane ze wzmocnieniem przeciwdziałania przemocy domowej – 19,4%, zwiększeniem dostępności pomocy finansowej i rzeczowej – 19,4% oraz lepszą współpracą między instytucjami – 19,4%. Po 16,7% wskazań uzyskały: pomoc w znalezieniu pracy, rozwój świetlic i miejsc spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz działania integrujące rodziny i społeczność lokalną.

Tabela 11. Działania, które Gmina Miejska Hrubieszów powinna w pierwszej kolejności rozwijać

Lp.	Odpowiedź	Odsetek odpowiedzi (%)
1	Rozwój pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży	50.0%
2	Rozwój poradnictwa psychologicznego	44.4%
3	Rozwój pomocy terapeutycznej	36.1%
4	Rozwój wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys	36.1%
5	Zwiększenie dostępności pomocy finansowej i rzeczowej	19.4%
6	Wzmocnienie przeciwdziałania przemocy domowej	19.4%
7	Lepsza współpraca między instytucjami	19.4%
8	Pomoc w znalezieniu pracy	16.7%
9	Rozwój świetlic i miejsc spędzania czasu przez dzieci i młodzież	16.7%
10	Działania integrujące rodziny i społeczność lokalną	16.7%
11	Warsztaty i szkoły dla rodziców dotyczące wychowania dzieci	13.9%
12	Pomoc w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych	13.9%
13	Wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnościami	13.9%
14	Szkolenia i aktywizacja zawodowa rodziców	13.9%
15	Rozwój profilaktyki i leczenia uzależnień	11.1%
16	Wsparcie mieszkaniowe dla rodzin	11.1%
17	Wsparcie młodych rodzin rozpoczynających samodzielne życie	11.1%
18	Ułatwienie dostępu do informacji o dostępnej pomocy	11.1%
19	Wsparcie rodzin opiekujących się osobami przewlekle chorymi	8.3%
20	Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych	8.3%
21	Rozwój oferty kulturalnej dla dzieci i rodzin	8.3%
22	Rozszerzenie oferty żłobkowej i przedszkolnej	5.6%
23	Rozwój zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży	5.6%
24	Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych	2.8%
25	Inne	0.0%

Uwaga: pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego odsetki nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, ankieta internetowa, 2026 r.

Analiza odpowiedzi pokazuje wyraźną koncentrację potrzeb mieszkańców wokół wsparcia psychologicznego i terapeutycznego, szczególnie kierowanego do dzieci i młodzieży. Wysokie miejsce rozwoju wsparcia dla rodzin przeżywających kryzys wskazuje jednocześnie na potrzebę wzmacniania działań interwencyjnych i profilaktycznych.

Wyniki wskazują również na potrzebę rozwijania działań o charakterze środowiskowym i integracyjnym. Mieszkańcy wskazywali m.in. na potrzebę rozwijania bezpiecznych miejsc spędzania czasu przez dzieci i młodzież oraz integracji rodzin i społeczności lokalnej. Ważnym elementem pozostaje także poprawa współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodzin.

DZIECI I MŁODZIEŻ

Wyniki badania opinii mieszkańców wskazują, że sytuacja dzieci i młodzieży w zakresie możliwości rozwoju, spędzania czasu wolnego oraz dostępu do wsparcia wymaga dalszego wzmocnienia działań podejmowanych na poziomie lokalnym. Szczególnie wyraźnie zaznacza się potrzeba tworzenia warunków sprzyjających bezpiecznemu spędzaniu czasu, rozwijaniu zainteresowań, budowaniu relacji społecznych oraz zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej i edukacyjnej.

Istotnym sygnałem diagnostycznym jest ocena możliwości wartościowego spędzania czasu wolnego. 66,7% badanych oceniło, że dzieci i młodzież nie mają wystarczających możliwości w tym zakresie, w tym 41,7% wskazało odpowiedź „raczej nie”, a 25,0% „zdecydowanie nie”. Pozytywnie dostępne możliwości oceniło 30,6% badanych. Oznacza to, że oferta kierowana do dzieci i młodzieży powinna być nie tylko rozwijana ilościowo, ale również dostosowywana do ich wieku, zainteresowań i aktualnych potrzeb.

Wśród najbardziej potrzebnych form wsparcia mieszkańcy wskazywali przede wszystkim miejsca spotkań i kluby młodzieżowe oraz bezpieczne miejsca spędzania czasu poza domem – po 55,6% wskazań. Znacząca część badanych zwracała również uwagę na potrzebę organizowania zajęć rozwijających zainteresowania, pomocy w nauce oraz wsparcia psychologicznego – po 47,2% wskazań. Ważna okazała się również oferta skierowana do starszej młodzieży oraz bezpłatne zajęcia sportowe. Wyniki te wskazują, że dzieci i młodzież potrzebują zarówno zorganizowanych form aktywności, jak i dostępnych, bezpiecznych przestrzeni, w których mogą samodzielnie spędzać czas, nawiązywać relacje i rozwijać kompetencje społeczne.

Jednocześnie badanie ujawniło znaczącą skalę problemów dotyczących funkcjonowania emocjonalnego i społecznego młodych osób. Najczęściej wskazywanym problemem były problemy emocjonalne – 75,0% wskazań. Kolejne miejsca zajęły nadmierne korzystanie z internetu i telefonu – 58,3%, samotność i izolacja – 50,0%, a także problemy ze zdrowiem psychicznym oraz przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc – po 44,4%. Istotne były również trudności w nauce – 41,7%, konflikty z rówieśnikami – 38,9%, a także brak motywacji do nauki, uzależnienia i brak atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego – po 36,1%.

Zestawienie tych odpowiedzi pozwala zauważyć wzajemne powiązanie poszczególnych problemów. Brak atrakcyjnych i bezpiecznych form spędzania czasu może sprzyjać izolacji społecznej, nadmiernemu korzystaniu z urządzeń cyfrowych i ograniczeniu bezpośrednich kontaktów rówieśniczych, natomiast problemy emocjonalne i psychiczne mogą wpływać na funkcjonowanie

dziecka w szkole, relacje z rówieśnikami oraz jego aktywność społeczną. Wyniki badania przemawiają zatem za rozwijaniem działań, które łączą profilaktykę, aktywizację, edukację i pomoc specjalistyczną, zamiast traktowania poszczególnych problemów w oderwaniu od siebie.

Ważnym elementem diagnozy jest również wskazanie grup rodzin, które – zdaniem mieszkańców – powinny otrzymać szczególne wsparcie. Najczęściej wskazywano rodziny z dzieckiem z niepełnosprawnością – 44,4%, następnie samotnych rodziców, rodziny opiekujące się osobą przewlekłe chorą oraz rodziny doświadczające przemocy – po 36,1%. Na uwagę zasługuje również wysoki odsetek wskazań dotyczących rodzin z dorosłą osobą z niepełnosprawnością – 33,3%. Wskazuje to na potrzebę kierowania wsparcia nie tylko bezpośrednio do dzieci i młodzieży, ale również do ich rodzin i opiekunów, których sytuacja może w istotny sposób wpływać na funkcjonowanie młodych osób.

Całościowa analiza wyników wskazuje więc, że system wspierania dzieci i młodzieży w Gminie Miejskiej Hrubieszów powinien opierać się na trzech wzajemnie uzupełniających się kierunkach. Pierwszym jest rozwój dostępnej, bezpiecznej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, obejmującej miejsca spotkań, kluby młodzieżowe, zajęcia rozwijające zainteresowania, sport oraz działania integracyjne. Drugim jest wzmacnianie pomocy edukacyjnej i działań rozwijających kompetencje społeczne. Trzecim – zapewnienie łatwiej dostępnego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego oraz działań profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego, uzależnień, cyberprzemocy i innych zachowań ryzykownych.

Wyniki badania uzasadniają zatem traktowanie dzieci i młodzieży jako jednej z kluczowych grup adresatów Programu Wspierania Rodziny. Szczególnego znaczenia nabiera tworzenie lokalnego środowiska, w którym młoda osoba ma możliwość nie tylko uzyskania pomocy w sytuacji problemowej, ale również rozwijania zainteresowań, budowania prawidłowych relacji, korzystania z bezpiecznych miejsc aktywności i otrzymania wsparcia odpowiednio wcześniej – zanim trudności emocjonalne, edukacyjne lub społeczne ulegną pogłębieniu.

Tabela 12. Najbardziej widoczne problemy dzieci i młodzieży

1	Problemy emocjonalne	75.0%
2	Nadmierne korzystanie z internetu i telefonu	58.3%
3	Samotność i izolacja	50.0%
4	Problemy ze zdrowiem psychicznym	44.4%
5	Przemoc rówieśnicza i cyberprzemoc	44.4%
6	Trudności w nauce	41.7%
7	Konflikty z rówieśnikami	38.9%
8	Brak motywacji do nauki	36.1%
9	Uzależnienia	36.1%
10	Brak atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego	36.1%
11	Brak perspektyw edukacyjnych lub zawodowych	25.0%
12	Problemy rodzinne wpływające na funkcjonowanie dziecka	16.7%
13	Zachowania ryzykowne	13.9%
14	Inne	0.0%
15	Trudno powiedzieć	0.0%

Uwaga: pytanie miało charakter wielokrotnego wyboru, dlatego odsetki nie sumują się do 100%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, 2026 r.

Zestawienie odpowiedzi wskazuje, że największym wyzwaniem jest dobrostan emocjonalny i psychiczny młodych osób. Bardzo wysoki odsetek wskazań dotyczących problemów emocjonalnych, zdrowia psychicznego oraz samotności sugeruje potrzebę rozwijania działań umożliwiających dzieciom i młodzieży uzyskanie pomocy odpowiednio wcześniej.

Jednocześnie widoczny jest silny związek pomiędzy sferą psychiczną, społeczną i cyfrową. Nadmierne korzystanie z internetu i telefonu, samotność, konflikty rówieśnicze oraz cyberprzemoc wskazują na potrzebę prowadzenia kompleksowej profilaktyki, obejmującej nie tylko przeciwdziałanie uzależnieniom, ale również rozwijanie kompetencji społecznych, umiejętności radzenia sobie z emocjami i budowania prawidłowych relacji.

Istotnym kierunkiem powinno być także wzmacnianie pomocy psychologicznej i terapeutycznej, wsparcia w trudnościach szkolnych oraz działań integrujących dzieci i młodzież. Wyniki tego pytania są spójne z wcześniejszymi odpowiedziami dotyczącymi niedostatecznej oferty czasu wolnego i potrzeby tworzenia bezpiecznych miejsc spotkań dla młodych osób.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, CHOROBA I OPIEKA

Wyniki tej części badania wskazują na istotną potrzebę wzmacniania wsparcia kierowanego zarówno do osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, jak i do osób sprawujących długotrwałą opiekę nad członkami rodziny przewlekłe chorymi lub niesamodzielnymi.

Dostępność wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami

Ocena dostępności wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin jest niejednoznaczna. 41,7% badanych ocenia ją pozytywnie („raczej tak”), natomiast również 41,7% ocenia ją negatywnie („raczej nie” lub „zdecydowanie nie”). Jednocześnie 16,7% osób nie potrafiło jednoznacznie ocenić sytuacji.

Można więc przyjąć, że istniejące formy pomocy są zauważane przez mieszkańców, jednak nie są postrzegane jako w pełni wystarczające. Wynik ten przemawia za dalszym rozwijaniem usług dostosowanych do różnych potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

Znacznie bardziej jednoznaczne są odpowiedzi dotyczące rodzin i osób opiekujących się przewlekłe chorymi lub niesamodzielnymi członkami rodziny. 75,0% badanych uważa, że potrzebują one dodatkowego wsparcia, w tym 36,1% zdecydowanie i 38,9% raczej. Przeciwnego zdania było 19,4%, a 5,6% nie potrafiło ocenić sytuacji.

Jest to ważny sygnał diagnostyczny, ponieważ długotrwała opieka może powodować nie tylko obciążenie organizacyjne i finansowe, lecz także ograniczenie aktywności zawodowej i społecznej opiekunów oraz zwiększone obciążenie emocjonalne całej rodziny.

W pytaniu dotyczącym konkretnych form pomocy najczęściej wskazywano wsparcie psychologiczne – 63,0%. Następnie mieszkańcy wskazywali usługi opiekuńcze – 55,6% oraz usługi wytchnieniowe – 51,9%. Istotne znaczenie miały również pomoc administracyjna i poradnictwo oraz grupy wsparcia dla opiekunów – po 40,7%. Pomoc finansową wskazało 33,3%, a pomoc materialną – 25,9%.

Odpowiedzi pokazują zatem, że potrzeby opiekunów nie ograniczają się do pomocy materialnej. Największe znaczenie przypisywane jest wsparciu psychicznemu oraz odciążeniu opiekuna w codziennej opiece.

PRACA I MIGRACJA

Wyniki badania wskazują, że sytuacja na lokalnym rynku pracy jest postrzegana jako jeden z kluczowych czynników wpływających na funkcjonowanie rodzin. 86,1% badanych uznało, że dostępność miejsc pracy i poziom wynagrodzeń zdecydowanie lub raczej wpływają na sytuację rodzin.

Równie wyraźnie oceniono wpływ migracji młodych osób. 88,9% badanych wskazało, że migracja młodych mieszkańców do innych miast lub za granicę wpływa na funkcjonowanie rodzin – w tym 50,0% zdecydowanie, a 38,9% raczej.

Wyniki badania wskazują jednoznacznie, że najważniejszym działaniem ograniczającym negatywne skutki migracji młodych mieszkańców jest tworzenie nowych miejsc pracy. Taką odpowiedź wskazało 94,4% badanych. Jest to zdecydowanie najwyższy wynik spośród wszystkich zaproponowanych działań.

Na kolejnych miejscach znalazły się szkolenia i podnoszenie kwalifikacji – 47,2% oraz wspieranie przedsiębiorczości – 44,4%. Oznacza to, że działania związane z zatrudnieniem, rozwojem kompetencji i tworzeniem możliwości prowadzenia działalności gospodarczej są postrzegane jako podstawowe instrumenty przeciwdziałania odpływowi młodych osób.

Istotne znaczenie przypisano również rozwojowi mieszkań dostępnych dla młodych osób i rodzin – 33,3% oraz lepszej ofercie dla młodzieży – 33,3%. Po 27,8% wskazań uzyskały: wsparcie osób rozpoczynających karierę zawodową oraz wspieranie lokalnych przedsiębiorców.

Pozostałe działania były wskazywane rzadziej: rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej – 13,9%, rozwój żłobków i przedszkoli – 11,1%, natomiast wsparcie osób powracających na lokalny rynek pracy i przebranżawiających się – 2,8%.

Tabela 13. Działania ograniczające negatywne skutki migracji młodych osób

Tworzenie nowych miejsc pracy	94.4%
Szkolenia i podnoszenie kwalifikacji	47.2%
Wspieranie przedsiębiorczości	44.4%
Rozwój mieszkań dostępnych dla młodych osób i rodzin	33.3%
Lepsza oferta dla młodzieży	33.3%
Wsparcie dla osób rozpoczynających karierę zawodową	27.8%
Wspieranie lokalnych przedsiębiorców	27.8%
Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjnej	13.9%
Rozwój żłobków i przedszkoli	11.1%
Wsparcie dla osób które „wracają” na lokalny rynek pracy i są na etapie przebranżowienia	2.8%
Inne	0.0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, 2026 r. • Pytanie wielokrotnego wyboru – odsetki nie sumują się do 100%.

Wyniki pokazują, że ograniczanie migracji młodych osób powinno być postrzegane przede wszystkim jako zadanie związane z tworzeniem warunków do pozostania i zakładania życia

rodzinnego w Gminie Miejskiej Hrubieszów. Kluczowe znaczenie mają nie tylko miejsca pracy, ale również poziom kwalifikacji zawodowych, rozwój przedsiębiorczości, dostępność mieszkań oraz atrakcyjna oferta dla młodych mieszkańców.

W konsekwencji działania Programu powinny uwzględniać współpracę polityki rodzinnej, społecznej, mieszkaniowej i rynku pracy, ze szczególnym uwzględnieniem młodych osób rozpoczynających aktywność zawodową i samodzielne życie.

INFORMACJA I WSPÓŁPRACA INSTYTUCJI

Wyniki badania wskazują na ogólnie pozytywną ocenę współpracy instytucji działających na rzecz rodzin. Największa grupa badanych, 50,0%, oceniła ją jako „raczej dobrą”, natomiast 13,9% jako „bardzo dobrą”. Łącznie zatem 63,9% badanych pozytywnie ocenia współpracę instytucji.

Oceny negatywne pojawiały się znacznie rzadziej. 2,8% badanych oceniło współpracę jako „raczej złą”, a 8,3% jako „bardzo złą”. Łącznie odpowiedzi negatywne stanowią 11,1%.

Wyniki wskazują, że współpraca instytucji działających na rzecz rodzin stanowi mocną stronę lokalnego systemu wsparcia, ponieważ blisko dwie trzecie badanych ocenia ją pozytywnie. Jednocześnie należy dążyć do jej dalszego wzmocnienia, szczególnie poprzez systematyczną wymianę informacji, koordynację działań i rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej.

Istotnym kierunkiem powinno być również zwiększanie widoczności i dostępności informacji o systemie wsparcia dla mieszkańców. Jedna czwarta badanych nie posiadała wiedzy lub doświadczenia pozwalającego ocenić współpracę instytucji, co koresponduje z wcześniejszym wynikiem dotyczącym wiedzy mieszkańców o miejscach uzyskania pomocy.

Odpowiedzi mieszkańców wskazują na trzy wyraźne kierunki rozwoju lokalnego systemu wspierania rodziny: wsparcie psychologiczne i ochrona dobrostanu dzieci i młodzieży, aktywizacja zawodowa i wzmocnienie samodzielności rodzin, tworzenie bezpiecznych, dostępnych miejsc dla młodzieży oraz rozwijanie lokalnej oferty wsparcia.

Ważne jest również to, że wśród najczęściej wskazywanych priorytetów znalazły się przeciwdziałanie przemocy domowej, wsparcie psychologiczne dorosłych i wsparcie mieszkaniowe. Oznacza to, że mieszkańcy oczekują zarówno działań profilaktycznych i rozwojowych, jak i konkretnych form pomocy w sytuacjach kryzysowych.

Tabela 14. Najważniejsze działania do rozwinięcia w latach 2026–2028

Wsparcie psychologiczne dzieci i młodzieży	44.4%
Aktywizacja zawodowa rodziców	27.8%
Rozwój świetlic i miejsc spotkań dla młodzieży	27.8%
Wsparcie psychologiczne dorosłych	25.0%
Przeciwdziałanie przemocy domowej	25.0%
Wsparcie mieszkaniowe	22.2%
Rozwój zajęć dla dzieci i młodzieży	16.7%
Profilaktyka i przeciwdziałanie uzależnieniom	13.9%
Pomoc rodzinom w trudnej sytuacji finansowej	13.9%
Wsparcie rodziców w wychowaniu dzieci	11.1%
Wsparcie rodzin osób z niepełnosprawnościami	11.1%
Działania integrujące społeczność lokalną	8.3%
Poprawa dostępu do informacji o pomocy	8.3%
Lepsza współpraca instytucji	8.3%
Rozwój usług opiekuńczych i wytnieniowych	5.6%
Wsparcie młodych rodzin	5.6%
Wsparcie opiekunów osób zależnych	2.8%
Inne	0.0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów, 2026 r. • Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy działania.

13. Zasoby instytucjonalne i partnerzy lokalnego systemu wspierania rodziny

Skuteczne wspieranie rodziny wymaga zaangażowania wielu podmiotów działających w różnych obszarach życia społecznego, rodzinnego, edukacyjnego, zdrowotnego i zawodowego. Rodzina może jednocześnie doświadczać trudności opiekuńczo-wychowawczych, problemów materialnych, zdrowotnych, mieszkaniowych, zawodowych, uzależnień, przemocy domowej czy kryzysów relacyjnych. Z tego względu podstawowym założeniem lokalnego systemu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów jest współpraca, koordynacja i wzajemne uzupełnianie działań podejmowanych przez podmioty posiadające różne kompetencje i zasoby.

System ten tworzą zarówno instytucje publiczne i samorządowe, jak i placówki oświatowe, wychowawcze i opiekuńcze, podmioty ochrony zdrowia, służby i wymiar sprawiedliwości, organizacje społeczne, instytucje kultury i sportu oraz inne podmioty i osoby podejmujące działania na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin. Istotne znaczenie ma również współpraca z podmiotami działającymi na poziomie powiatowym, a także z instytucjami, których działalność bezpośrednio lub pośrednio wpływa na funkcjonowanie rodzin.

Do najważniejszych elementów lokalnego systemu wspierania rodziny należą:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie – realizujący zadania z zakresu pracy socjalnej, pracy z rodziną, wsparcia asystenta rodziny, pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i innych form pomocy oraz współpracy z rodzinami znajdującymi się w sytuacji wymagającej wsparcia;
- Urząd Miasta Hrubieszów oraz jednostki organizacyjne miasta – realizujące zadania związane m.in. z polityką społeczną, rodzinną, edukacyjną, mieszkaniową, kulturalną, sportową i organizacją usług publicznych;
- placówki oświatowe, wychowawcze i opiekuńcze, w tym szkoły podstawowe, przedszkola, placówki wychowania przedszkolnego, żłobki i podmioty świadczące dzienną opiekę nad dziećmi – zapewniające dzieciom i młodzieży edukację, opiekę, wychowanie, rozwój społeczny i emocjonalny, działania profilaktyczne oraz wczesne rozpoznawanie trudności;

Szczególną rolę w lokalnym systemie wspierania rodziny odgrywają placówki pozostające w codziennym kontakcie z dziećmi i ich rodzicami. Szkoły, przedszkola, żłobki oraz inne instytucje sprawujące opiekę nad dziećmi realizują zadania z zakresu edukacji, wychowania, opieki, profilaktyki i integracji społecznej. Regularne kontakty z dziećmi i rodzicami umożliwiają im również wczesne rozpoznawanie trudności rozwojowych, edukacyjnych, emocjonalnych i rodzinnych, a także wskazywanie odpowiednich form pomocy i kierowanie do nich dzieci oraz ich rodzin.

Zgodnie z „Informacją o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Miejskiej Hrubieszów za rok szkolny 2024/2025”, przygotowaną przez Wydział Oświaty i Kultury Urzędu Miasta Hrubieszów, sieć miejskich placówek oświatowych obejmuje trzy szkoły podstawowe oraz cztery miejskie przedszkola. Dane zawarte w informacji zostały opracowane na podstawie informacji przekazanych przez dyrektorów szkół i przedszkoli, danych Systemu Informacji Oświatowej, materiałów Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie oraz danych gromadzonych przez Wydział Oświaty i Kultury.

Gmina Miejska Hrubieszów jest organem prowadzącym trzy szkoły podstawowe: Szkołę Podstawową nr 1 im. Bolesława Prusa, Szkołę Podstawową nr 2 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Szkołę Podstawową nr 3 im. mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala”. W roku szkolnym 2024/2025 do miejskich szkół podstawowych uczęszczało łącznie 1 361 uczniów,

w tym 485 uczniów w Szkole Podstawowej nr 1, 497 uczniów w Szkole Podstawowej nr 2 oraz 379 uczniów w Szkole Podstawowej nr 3.

Potencjał szkół w zakresie wspierania rodziny wynika nie tylko z ich funkcji dydaktycznej, ale również z prowadzenia działań wychowawczych, profilaktycznych, terapeutycznych i integracyjnych. W szkołach realizowane są działania dotyczące m.in. zdrowia psychicznego, przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i agresji, cyberprzemocy, bezpieczeństwa w Internecie, relacji rówieśniczych, komunikacji, współpracy i wzmacniania poczucia własnej wartości. W działania te włączani są również rodzice. Szkoły dysponują ponadto zapleczem umożliwiającym prowadzenie różnorodnych form pracy z uczniami, w tym pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zajęć specjalistycznych, działań wyrównawczych, rewalidacyjnych i rozwijających zainteresowania. Tym samym stanowią ważny zasób lokalnego systemu profilaktyki, edukacji, opieki i wczesnego reagowania na problemy dzieci i młodzieży.

Gmina Miejska Hrubieszów prowadzi cztery publiczne przedszkola: Miejskie Przedszkole nr 1 im. Małego Księcia (wraz z filią), Miejskie Przedszkole nr 2, Miejskie Przedszkole nr 3 (wraz z filią), Miejskie Przedszkole nr 5.

W 2024 r. z wychowania przedszkolnego w czterech miejskich przedszkolach korzystało łącznie 459 dzieci, w tym 167 dzieci w Miejskim Przedszkolu nr 1, 87 w Miejskim Przedszkolu nr 2, 105 w Miejskim Przedszkolu nr 3 oraz 100 w Miejskim Przedszkolu nr 5. W roku szkolnym 2024/2025 miejskie przedszkola dysponowały łącznie 500 miejscami wychowania przedszkolnego. Zgodnie z informacją oświatową wszystkim dzieciom uczestniczącym w procesie rekrutacji zapewniono możliwość korzystania z wychowania przedszkolnego, a po zakończeniu rekrutacji uzupełniającej pozostawały jeszcze wolne miejsca.

Przedszkola stanowią ważny element systemu wczesnego wspierania rozwoju dziecka i rodziny. Oprócz realizacji podstawy programowej zapewniają opiekę, prowadzą działania wychowawcze i profilaktyczne oraz współpracują z rodzicami, poradnią psychologiczno-pedagogiczną, MOPS, podmiotami ochrony zdrowia, Policją i innymi instytucjami. W placówkach dostępne są również różne formy wsparcia specjalistycznego, dostosowane do potrzeb dzieci.

Miejska sieć wychowania przedszkolnego jest uzupełniana przez podmioty niepubliczne. W ewidencji prowadzonej przez Burmistrza Miasta Hrubieszowa ujęte są: Niepubliczne

Przedszkole Specjalne „Mamy Siebie”, Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Fantazja”, Przedszkole Terapeutyczne „Leśna Polana”, Gniazdko Niepubliczne Przedszkole z pasją do natury, Sportowo-Językowe Niepubliczne Przedszkole Integracyjne „Akademia Sprytnego Malucha”.

Obecność placówek specjalnych, integracyjnych i terapeutycznych ma szczególne znaczenie z punktu widzenia wspierania dzieci o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych. Podmioty te zwiększają różnorodność lokalnej oferty i stanowią uzupełnienie systemu publicznej edukacji przedszkolnej.

Elementem lokalnego systemu wspierania rodziny są również podmioty zapewniające opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3. Zgodnie z informacjami publikowanymi przez Miasto Hrubieszów funkcjonują: Niepubliczny Żłobek „Biedronka” w Hrubieszowie, Niepubliczny Żłobek „Bajkowa Przystań” w Hrubieszowie, Hrubieszowska Opieka Dzienna nad dziećmi „Przytulankowo”, „Tulisiowo” Opieka Dzienna nad dziećmi.

Dostęp do żłobków i innych form opieki nad najmłodszymi dziećmi ma znaczenie zarówno dla prawidłowego rozwoju dzieci, jak i dla możliwości podejmowania lub kontynuowania aktywności zawodowej przez rodziców i opiekunów. Rozwój tego rodzaju usług należy zatem traktować jako element polityki rodzinnej, łączący funkcję opiekuńczą, rozwojową i wspierającą aktywność zawodową rodziców.

- poradnia psychologiczno-pedagogiczna, pedagogzy, psycholodzy szkolni, pedagogzy specjaliści i inni specjaliści pracujący z dziećmi i młodzieżą – zapewniający diagnozę, pomoc psychologiczną, pedagogiczną, terapeutyczną i edukacyjną oraz wsparcie dzieci, rodziców i nauczycieli;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie – realizujące zadania związane z organizacją rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, wsparciem rodzin zastępczych oraz współpracą na rzecz dzieci i rodzin biologicznych;
- Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie – wspierający rodziny poprzez aktywizację zawodową osób bezrobotnych i poszukujących pracy, rozwój kwalifikacji, pośrednictwo pracy oraz działania służące zwiększaniu samodzielności ekonomicznej rodzin;

- Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie – podejmująca działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i rodzin, przeciwdziałania przemocy, reagowania na sytuacje zagrożenia oraz profilaktyki;
- Sąd Rejonowy w Hrubieszowie, kuratorzy sądowi oraz Prokuratura – realizujący zadania związane z ochroną praw dziecka, postępowaniami dotyczącymi sytuacji rodzinnej, nadzorem kuratorskim, reagowaniem na przestępstwa oraz zapewnianiem ochrony osobom wymagającym szczególnego wsparcia;
- Zespół Interdyscyplinarny oraz grupy diagnostyczno-pomocowe – współpracujące w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, diagnozowania sytuacji rodzin i podejmowania skoordynowanych działań pomocowych;
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz podmioty prowadzące działalność w zakresie profilaktyki, leczenia i terapii uzależnień – realizujące działania profilaktyczne, edukacyjne, interwencyjne i terapeutyczne związane z problemem uzależnień oraz ich wpływem na funkcjonowanie rodzin;
- podmioty lecznicze, lekarze, pielęgniarki, położne oraz inni przedstawiciele ochrony zdrowia – mający istotne znaczenie w zakresie rozpoznawania problemów zdrowotnych, rozwoju dziecka, problemów psychicznych, niepełnosprawności, chorób przewlekłych oraz potrzeb rodzin wymagających wsparcia;
- organizacje pozarządowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz podmioty ekonomii społecznej – uzupełniające ofertę publicznych usług poprzez prowadzenie działań społecznych, profilaktycznych, edukacyjnych, pomocowych, integracyjnych i wolontariackich;
- instytucje kultury, sportu i rekreacji – tworzące możliwości aktywnego spędzania czasu, rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży, budowania więzi rodzinnych, integracji społecznej oraz wzmacniania uczestnictwa w życiu lokalnym;
- Zakład Karny w Hrubieszowie – stanowiący istotny element lokalnego systemu z perspektywy rodzin osób odbywających karę pozbawienia wolności, w szczególności w zakresie podtrzymywania więzi rodzinnych, ograniczania negatywnych skutków rozłąki, przygotowania do powrotu do rodziny i społeczności oraz działań związanych z readaptacją społeczną;

- inne podmioty, osoby i środowiska zaangażowane w pracę z dziećmi, młodzieżą i rodzinami, w tym osoby, które w ramach wykonywanych obowiązków lub działalności społecznej mogą rozpoznawać potrzeby rodzin i przyczyniać się do udzielania im adekwatnego wsparcia.

Przedstawiona sieć podmiotów wskazuje, że Gmina Miejska Hrubieszów posiada zróżnicowane zasoby instytucjonalne umożliwiające prowadzenie wielowymiarowych działań na rzecz rodzin. Szczególną wartością systemu jest różnorodność kompetencji poszczególnych podmiotów – od edukacji i opieki nad dziećmi, przez pomoc społeczną, ochronę zdrowia, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, aktywizację zawodową, aż po ochronę prawną, kulturę, sport i integrację społeczną.

Jednocześnie skuteczność lokalnego systemu zależy nie tylko od dostępności poszczególnych usług, lecz także od jakości współpracy pomiędzy podmiotami. Rodziny wymagające wsparcia często korzystają jednocześnie z pomocy kilku instytucji, dlatego istotne jest wzajemne przekazywanie informacji w granicach obowiązujących przepisów, uzgadnianie działań, ograniczanie ich powielania oraz możliwie szybkie kierowanie rodziny do właściwych form pomocy.

W tym ujęciu partnerstwo lokalne stanowi podstawę skutecznego wspierania rodziny. Współpraca szkół i przedszkoli z rodzicami, specjalistami, podmiotami pomocy społecznej i ochrony zdrowia, współdziałanie służb i wymiaru sprawiedliwości w sytuacjach zagrożenia, współpraca z PCPR w obszarze pieczy zastępczej, z PUP w zakresie aktywizacji zawodowej, a także współpraca z organizacjami społecznymi, instytucjami kultury, sportu i innymi podmiotami pozwala tworzyć bardziej spójny i dostępny system wsparcia.

Głównym założeniem Programu jest zatem rozwijanie współpracy i koordynacji działań wszystkich podmiotów tworzących lokalny system wspierania rodziny, przy wykorzystaniu ich kompetencji, doświadczenia i istniejącej infrastruktury. Tak rozumiany system powinien umożliwiać zarówno reagowanie na sytuacje kryzysowe, jak i prowadzenie działań profilaktycznych oraz wzmacnianie rodzin zanim występujące trudności doprowadzą do konieczności korzystania z bardziej intensywnych form pomocy.

14. Najważniejsze potrzeby i wyzwania wynikające z diagnozy

Przeprowadzona diagnoza wskazuje na potrzebę dalszego wzmacniania systemu wsparcia rodzin, w szczególności poprzez rozwój działań o charakterze profilaktycznym oraz zapewnienie szybkiej reakcji na pojawiające się trudności opiekuńczo-wychowawcze. Istotne jest podejmowanie działań możliwie wcześnie, zanim narastające problemy doprowadzą do sytuacji kryzysowej wymagającej intensywnej i długotrwałej interwencji instytucjonalnej. Szczęólnego znaczenia nabiera zwiększanie dostępności usług asystenta rodziny oraz specjalistycznego poradnictwa, a także podejmowanie działań służących wzmacnianiu kompetencji rodzicielskich i umiejętności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Jednym z ważnych wyzwań pozostaje zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej poprzez wzmacnianie rodziny biologicznej i udzielanie jej adekwatnego wsparcia w przewyżczeniu sytuacji kryzysowych. W przypadkach, w których umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest konieczne, niezbędne jest systematyczne prowadzenie pracy z rodziną biologiczną, ukierunkowanej na usunięcie przyczyn kryzysu oraz stworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziny, o ile jest to zgodne z jego dobrem i obowiązującymi przepisami prawa.

Diagnoza wskazuje również na potrzebę przeciwdziałania długotrwałemu bezrobociu oraz jego negatywnym konsekwencjom dla funkcjonowania rodzin. W tym zakresie szczególnego znaczenia nabiera rozwijanie współpracy pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Powiatowym Urzędem Pracy, a także skuteczne kierowanie osób pozostających bez pracy, w szczególności rodziców, do aktywnych form rynku pracy, podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz innych działań zwiększających ich samodzielność ekonomiczną.

Istotnym obszarem wymagającym dalszego rozwoju jest wsparcie rodzin, w których występuje niepełnosprawność lub długotrwała choroba. Konieczne jest zapewnianie dostępności usług wspierających, rehabilitacji, specjalistycznego poradnictwa oraz rozwiązań umożliwiających okresowe odciążenie osób sprawujących długotrwałą opiekę nad członkami rodziny. Działania te powinny służyć zarówno poprawie jakości życia osób wymagających wsparcia, jak i ograniczeniu przeciążenia opiekunów oraz ryzyka występowania kolejnych kryzysów rodzinnych.

Ważnym wyzwaniem pozostaje również przeciwdziałanie przemocy domowej oraz wzmacnianie bezpieczeństwa mieszkańców. Wymaga to zarówno skutecznego funkcjonowania systemu pomocy i ochrony osób doznających przemocy, jak i rozwijania kompetencji mieszkańców w zakresie rozpoznawania przemocy, reagowania na jej przejawy oraz korzystania z dostępnych form

pomocy. Szczególne znaczenie ma zwiększanie świadomości społecznej, przełamywanie stereotypów dotyczących przemocy domowej oraz wzmacnianie gotowości do bezpiecznego reagowania na sytuacje zagrożenia.

Kolejnym obszarem wymagającym utrzymania i dalszego rozwoju jest dostępność usług opieki nad dziećmi oraz działań wspierających rodziców w godzeniu życia rodzinnego i zawodowego. Rozwiązania w tym zakresie powinny uwzględniać potrzeby rodzin o zróżnicowanej sytuacji życiowej i zawodowej oraz sprzyjać zwiększaniu ich aktywności społecznej i ekonomicznej.

Szczególnej uwagi wymagają również rodziny wielodzietne, rodziny niepełne oraz rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji mieszkaniowej. Potrzebne jest zapewnienie im adekwatnego, kompleksowego i dostosowanego do indywidualnej sytuacji wsparcia, obejmującego zarówno pomoc społeczną, jak i działania zmierzające do poprawy warunków mieszkaniowych, stabilizacji sytuacji rodziny oraz wzmacniania jej samodzielności.

Skuteczna realizacja działań na rzecz rodzin wymaga jednocześnie dalszego rozwijania współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w system wsparcia. Szczególne znaczenie ma sprawna wymiana informacji, wzajemne uzupełnianie kompetencji, wspólne rozpoznawanie potrzeb oraz planowanie i koordynowanie działań podejmowanych wobec rodzin i osób wymagających wsparcia. Współpraca ta powinna służyć ograniczeniu fragmentaryzacji pomocy i zapewnieniu rodzinom możliwie kompleksowego oraz spójnego systemu wsparcia.

W perspektywie długofalowej polityka rodzinna miasta powinna również uwzględniać niekorzystne procesy demograficzne, w tym zmiany struktury wieku mieszkańców oraz konsekwencje zmian liczby ludności. Konieczne jest zatem planowanie działań z uwzględnieniem prognoz demograficznych oraz dostosowywanie lokalnych usług społecznych, opiekuńczych i rodzinnych do zmieniającej się struktury potrzeb mieszkańców.

Podsumowując, najważniejszym wyzwaniem wynikającym z przeprowadzonej diagnozy jest stworzenie spójnego, dostępnego i możliwie wczesnego systemu wsparcia rodzin, który z jednej strony będzie skutecznie zapobiegał narastaniu problemów i występowaniu sytuacji kryzysowych, a z drugiej – zapewniał kompleksową pomoc rodzinom i osobom, które już znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Wymaga to zarówno rozwijania dostępnych usług, jak i wzmacniania współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów.

III. ANALIZA SWOT SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY

Analiza SWOT została opracowana na podstawie diagnozy lokalnej, danych MOPS, PUP i GUS, wyników badania mieszkańców oraz analizy zasobów instytucjonalnych. Jej celem jest wskazanie czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które należy uwzględnić przy planowaniu działań na lata 2026–2028.

Tabela 15. Analiza SWOT

Obszar	Najważniejsze czynniki
<u>Mocne strony</u>	• rozwinięty lokalny system wsparcia rodzin, obejmujący działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz pracę asystentów rodziny; • doświadczenie interdyscyplinarnej współpracy; • funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe; • dostępność żłobków, przedszkoli i szkół podstawowych; • doświadczenie w pracy z rodzinami zagrożonymi umieszczeniem dzieci w pieczy; • rozbudowana sieć instytucji publicznych i służb; • rozwijająca się i coraz ściślejsza współpraca międzyinstytucjonalna służąca kompleksowemu wspieraniu rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
<u>Słabe strony</u>	• depopulacja i starzenie się mieszkańców; • ujemny przyrost naturalny; • wysoki udział długotrwale bezrobotnych; • wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy; • wzrost liczby rodzin wskazujących niepełnosprawność i długotrwałą chorobę jako problem; • utrzymująca się liczba dzieci w pieczy zastępczej i rosnące koszty; • ograniczona dostępność specjalistycznych usług pomocowych; • występowanie stereotypów dotyczących przemocy domowej.
<u>Szanse</u>	• fundusze europejskie i programy rządowe; • rozwój usług społecznych świadczonych środowiskowo; • rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej; • cyfryzacja informacji i usług; • rozwój działań profilaktycznych w szkołach i społeczności lokalnej; • aktywizacja zawodowa rodziców i opiekunów; • rozwijanie partnerstw z organizacjami pozarządowymi;

Obszar	Najważniejsze czynniki
<u>Zagrożenia</u>	• dalszy odpływ młodych mieszkańców; • utrzymywanie się ujemnego przyrostu naturalnego; • narastanie potrzeb wynikających ze starzenia się populacji; • wzrost kosztów usług społecznych i pieczy zastępczej; • ryzyko pogłębiania się deficytu specjalistów oraz trudności w pozyskiwaniu kadry do świadczenia usług pomocowych. • długotrwałe bezrobocie i ubóstwo; • uzależnienia, przemoc i kryzysy psychiczne; • ryzyko przeciążenia rodzin i opiekunów osób zależnych;

Wnioski z analizy SWOT wskazują, że Gmina Miejska Hrubieszów posiada zasoby niezbędne do rozwijania skutecznego systemu wspierania rodziny, jednak wymaga on dalszego wzmacniania usług środowiskowych, profilaktyki i współpracy interdyscyplinarnej. Największego znaczenia nabiera przesunięcie akcentu z reagowania na skutki kryzysu na wczesne rozpoznawanie problemów, pracę z rodziną oraz wzmacnianie jej samodzielności.

IV. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE I ZADANIA PROGRAMU

1. Cel główny

Wzmocnienie rodziny jako podstawowego środowiska życia, rozwoju i wychowania dziecka poprzez rozwój lokalnego, dostępnego i skoordynowanego systemu profilaktyki, wsparcia i interwencji, ukierunkowanego na poprawę kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, ograniczanie kryzysów rodzinnych, ochronę dobra i bezpieczeństwa dzieci oraz zapobieganie konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

2. Cele szczegółowe

Cel szczegółowy 1: Wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i rozwijanie profilaktyki rodzinnej.

Cel szczegółowy 2: Kompleksowe wspieranie rodzin doświadczających trudności społecznych, ekonomicznych, zdrowotnych i mieszkaniowych.

Cel szczegółowy 3: Ochrona dobra i bezpieczeństwa dzieci oraz ograniczanie skali umieszczania dzieci w pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy 4: Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego i dostępnego lokalnego systemu wspierania rodziny.

3. Plan działań

Tabela 16. Cele, zadania, realizatorzy i wskaźniki Programu

Nr	Zadanie / działanie	Realizatorzy / partnerzy	Okres	Wskaźniki
1.1	Rozwijanie poradnictwa i edukacji dla rodziców, w tym warsztatów kompetencji wychowawczych.	MOPS, placówki oświatowe, PPP, NGO	2026–2028	liczba działań; liczba uczestników
1.2	Rozwijanie indywidualnego wsparcia asystenta rodziny i pracy socjalnej z rodziną.	MOPS	2026–2028	liczba rodzin; liczba dzieci; liczba zakończonych planów pracy
1.3	Tworzenie i upowszechnianie materiałów profilaktycznych dotyczących wychowania, bezpieczeństwa cyfrowego i zdrowia dzieci.	MOPS, UM, placówki oświatowe, biblioteka, NGO	2026–2028	liczba materiałów/przedsięwzięć
1.4	Wspieranie rodzin w organizowaniu wspólnego czasu i budowaniu więzi rodzinnych.	UM, MOPS, placówki oświatowe, instytucje kultury i sportu, NGO	2026–2028	liczba przedsięwzięć; liczba uczestników
2.1	Udzielanie pomocy materialnej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji.	MOPS, UM, placówki oświatowe, NGO	2026–2028	liczba rodzin i osób objętych pomocą
2.2	Kierowanie rodzin do aktywizacji zawodowej, doradztwa, szkoleń, staży i ofert pracy.	MOPS, PUP	2026–2028	liczba rodzin skierowanych; liczba osób aktywizowanych
2.3	Rozwijanie wsparcia rodzin z osobami z niepełnosprawnościami i długotrwałymi chorobami.	MOPS, PCPR, podmioty lecznicze, NGO	2026–2028	liczba rodzin objętych wsparciem

Nr	Zadanie / działanie	Realizatorzy / partnerzy	Okres	Wskaźniki
2.4	Wspieranie rodzin w problemach mieszkaniowych i kierowanie do dostępnych form pomocy mieszkaniowej.	UM, MOPS	2026–2028	liczba rodzin objętych wsparciem
2.5	Rozwijanie usług opiekuńczych, wytnieniowych i środowiskowych, adekwatnie do możliwości finansowych.	MOPS, UM, NGO, podmioty usługowe	2026–2028	liczba osób/rodzin objętych usługami
3.1	Wczesne rozpoznawanie sytuacji zagrażających dobru dziecka i szybkie kierowanie do odpowiednich form wsparcia.	MOPS, placówki oświatowe, Policja, sąd, kuratorzy, ochrona zdrowia	2026–2028	liczba rodzin objętych wczesną interwencją
3.2	Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia nowych umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej.	MOPS, PCPR, asystenci, sąd, kuratorzy	2026–2028	liczba nowych umieszczeń; liczba rodzin objętych intensywną pracą
3.3	Praca z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w pieczy w celu usunięcia przyczyn kryzysu i przygotowania bezpiecznego powrotu dziecka.	MOPS, PCPR, asystenci, organizator pieczy	2026–2028	liczba rodzin; liczba dzieci, dla których przygotowano plan działań
3.4	Współpraca z sądem, kuratorami, Policją i placówkami oświatowymi w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dziecka.	MOPS, sąd, kuratorzy, Policja, placówki oświatowe	2026–2028	liczba działań/uzgodnień
3.5	Wspieranie dzieci i młodzieży w edukacji, rozwoju społecznym i emocjonalnym oraz przeciwdziałanie wykluczeniu.	Szkoły, MOPS, PPP, UM, NGO	2026–2028	liczba dzieci objętych wsparciem; liczba przedsięwzięć

Nr	Zadanie / działanie	Realizatorzy / partnerzy	Okres	Wskaźniki
4.1	Rozwijanie współpracy podmiotów lokalnego systemu wsparcia rodziny i regularnej wymiany informacji.	MOPS, UM, PCPR, PUP, placówki oświatowe, Policja, sąd, ZI, NGO, ZK	2026–2028	liczba spotkań; liczba podmiotów współpracujących
4.2	Rozwijanie działań profilaktycznych dotyczących przemocy domowej i uzależnień.	MOPS, ZI, MKRPA, Policja, placówki oświatowe, NGO	2026–2028	liczba kampanii/przedsięwzięć; liczba uczestników
4.3	Wzmacnianie kompetencji kadry pracującej z rodzinami poprzez szkolenia i supervizję, w miarę możliwości finansowych.	MOPS, UM, jednostki partnerskie	2026–2028	liczba szkoleń; liczba pracowników
4.4	Rozwijanie współpracy z Zakładem Karnym w Hrubieszowie w zakresie więzi rodzinnych, readaptacji i przygotowania do powrotu do rodziny.	MOPS, ZK, kuratorzy, PUP, NGO	2026–2028	liczba działań/rodzin objętych współpracą
4.5	Prowadzenie monitoringu realizacji Programu i coroczna analiza potrzeb rodzin.	MOPS, UM, partnerzy	2026–2028	coroczne sprawozdanie; rekomendacje

V. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Koordynatorem realizacji Programu jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie, działający we współpracy z Urzędem Miasta i pozostałymi podmiotami lokalnego systemu wsparcia.

Tabela 17. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Podmiot	Główna rola w Programie
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	koordynacja Programu, praca socjalna, asystent rodziny, świadczenia, poradnictwo, monitoring
Urząd Miasta Hrubieszów	polityka społeczna i rodzinna, mieszkalnictwo, edukacja, kultura, sport, finansowanie zadań
Placówki oświatowe	wczesne rozpoznawanie problemów dzieci, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, współpraca z rodzinami
PCPR / organizator rodzinnej pieczy zastępczej	piecza zastępcza, praca z rodzinami biologicznymi ukierunkowana na poprawę ich sytuacji oraz wspieranie procesu powrotu dzieci do rodzin biologicznych, jeżeli jest to możliwe i zgodne z dobrem dziecka.
PUP w Hrubieszowie	aktywizacja zawodowa, pośrednictwo pracy, szkolenia i instrumenty rynku pracy

Podmiot	Główna rola w Programie
Policja, sąd, kuratorzy, Prokuratura	ochrona dzieci, interwencja i działania prawne
Zespół Interdyscyplinarny i grupy diagnostyczno-pomocowe	przeciwdziałanie przemocy domowej
MKRPA i podmioty leczenia uzależnień	profilaktyka i pomoc w uzależnieniach
Podmioty ochrony zdrowia	diagnostyka, leczenie, rehabilitacja, wczesne rozpoznawanie zagrożeń
Organizacje pozarządowe	usługi uzupełniające, działania środowiskowe, wolontariat
Instytucje kultury i sportu	integracja, aktywizacja i rozwój dzieci i młodzieży
Zakład Karny w Hrubieszowie	więzi rodzinne, readaptacja, przygotowanie do powrotu do rodziny i społeczności

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Realizacja Programu będzie finansowana w zależności od rodzaju zadania ze środków budżetu Gminy Miejskiej Hrubieszów, budżetu państwa, funduszy celowych, programów rządowych, środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus i innych środków zewnętrznych dostępnych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej i rodzinnej.

Planowanie finansowe powinno uwzględniać rzeczywiste potrzeby wynikające z diagnozy, w szczególności koszty pracy z rodziną, asystentury, profilaktyki, usług specjalistycznych, przeciwdziałania przemocy, aktywizacji zawodowej, pomocy materialnej oraz udziału gminy w kosztach pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

VII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring Programu będzie prowadzony corocznie przez MOPS w Hrubieszowie, we współpracy z realizatorami poszczególnych zadań. Monitoring powinien obejmować zarówno dane ilościowe, jak i – w miarę możliwości – ocenę jakościową efektów pracy z rodzinami.

1. Zasady monitorowania

- zbieranie danych o realizacji zadań i wskaźników przez realizatorów;
- porównywanie danych rok do roku oraz z wartościami bazowymi z 2024–2025 r.;
- analiza zmian w liczbie rodzin korzystających ze wsparcia, rodzin objętych asystenturą, dzieci w pieczy zastępczej, procedur „Niebieskie Karty” oraz osób korzystających z pomocy;
- analiza dostępności usług i specjalistycznego wsparcia;
- identyfikowanie barier realizacyjnych i potrzeb finansowych;
- formułowanie rekomendacji na kolejny rok.

2. Ewaluacja

Ewaluacja śródkresowa może zostać przeprowadzona w 2027 r., natomiast ewaluacja końcowa – w 2028 r. Powinna ona ocenić stopień osiągnięcia celów, adekwatność działań do zdiagnozowanych potrzeb, dostępność usług, skuteczność współpracy międzyinstytucjonalnej oraz trwałość rezultatów.

Podstawą oceny końcowej będą w szczególności dane statystyczne, sprawozdania realizatorów, wyniki monitoringu, informacje o rodzinach objętych wsparciem, dane dotyczące pieczy zastępczej i przemocy domowej, informacje PUP, a także – w miarę możliwości – badanie opinii rodzin korzystających ze wsparcia.

VIII. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM I TRWAŁOŚĆ PROGRAMU

Program ma charakter otwarty i może być dostosowywany do zmian zachodzących w sytuacji społecznej, demograficznej, prawnej i finansowej Gminy Miejskiej Hrubieszów. Jeżeli prowadzony monitoring wykaże istotne zmiany w skali lub strukturze problemów dotyczących rodzin i dzieci, zasadne będzie dokonanie odpowiedniej aktualizacji planu działań, wskaźników lub sposobu realizacji poszczególnych zadań, z zachowaniem kompetencji i właściwości organów odpowiedzialnych za realizację Programu.

Realizacja Programu może wiązać się z występowaniem czynników ryzyka, które mogą wpływać na osiągnięcie zakładanych celów i rezultatów. Jednym z nich jest ryzyko ograniczenia dostępności środków finansowych przeznaczonych na realizację zaplanowanych działań. Ograniczaniu tego ryzyka powinno służyć wykorzystywanie różnych źródeł finansowania, w tym środków własnych, środków publicznych oraz funduszy zewnętrznych, a także systematyczne przygotowywanie i składanie projektów umożliwiających pozyskiwanie dodatkowych środków na rozwój usług i działań skierowanych do rodzin.

Istotnym zagrożeniem może być również przeciążenie kadry realizującej zadania związane ze wsparciem rodzin. Ograniczanie tego ryzyka wymaga odpowiedniego planowania organizacji pracy, zapewnienia pracownikom możliwości podnoszenia kwalifikacji, udziału w szkoleniach i supervizji oraz rozwijania współpracy międzyinstytucjonalnej, pozwalającej na bardziej równomierne wykorzystanie dostępnych zasobów i kompetencji.

Kolejnym wyzwaniem może być brak lub ograniczona gotowość rodziny do współpracy z instytucjami i specjalistami. W takich sytuacjach istotne jest stosowanie metod pracy motywujących,

indywidualne dostosowywanie planu pracy z rodziną do jej aktualnej sytuacji i możliwości oraz podejmowanie współpracy z sądem i innymi właściwymi podmiotami, jeżeli jest to konieczne z uwagi na ochronę praw i dobra dziecka.

Wśród czynników mogących wpływać na realizację Programu należy uwzględnić również ryzyko pogłębiania się niekorzystnych procesów demograficznych. Ograniczanie tego ryzyka wymaga prowadzenia długofalowej i kompleksowej polityki rodzinnej, rozwijania usług opiekuńczych i społecznych oraz tworzenia warunków sprzyjających funkcjonowaniu i rozwojowi młodych rodzin. Działania te powinny być dostosowywane do zmieniającej się struktury demograficznej mieszkańców oraz wynikających z niej potrzeb społecznych.

Ryzykiem wymagającym szczególnej uwagi jest także możliwość wzrostu liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. W celu ograniczania tego zjawiska konieczne jest wzmacnianie działań profilaktycznych, wczesne rozpoznawanie trudności występujących w rodzinach oraz intensyfikowanie pracy z rodziną biologiczną, ukierunkowanej na usuwanie przyczyn kryzysu i poprawę jej funkcjonowania. Podejmowane działania powinny służyć przede wszystkim zapewnieniu dziecku bezpieczeństwa i właściwych warunków rozwoju, z uwzględnieniem jego dobra oraz obowiązujących przepisów prawa.

IX. PODSUMOWANIE

Diagnoza wskazuje na współwystępowanie procesów demograficznych, ekonomicznych, zdrowotnych i rodzinnych, które wymagają skoordynowanej polityki rodzinnej. Depopulacja, ujemny przyrost naturalny, starzenie się ludności, wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy, wysoki udział długotrwale bezrobotnych, rosnąca liczba rodzin wskazujących niepełnosprawność i długotrwałą chorobę, a także utrzymująca się liczba dzieci w pieczy zastępczej tworzą potrzebę działań zarówno profilaktycznych, jak i interwencyjnych.

Najważniejszym kierunkiem Programu jest wzmacnianie rodziny zanim kryzys doprowadzi do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej. Oznacza to rozwijanie asystentury, poradnictwa, wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, aktywizacji zawodowej, usług dla rodzin z osobami z niepełnosprawnościami, działań przeciwdziałających przemocy i uzależnieniom oraz współpracy z systemem pieczy zastępczej.

Skuteczność Programu będzie zależała nie tylko od zasobów finansowych, ale również od jakości współpracy instytucji i podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin. Dlatego Program traktuje rodzinę jako partnera procesu zmiany, a lokalny system wsparcia jako sieć wzajemnie uzupełniających się kompetencji. Szczególne znaczenie ma współpraca MOPS, Urzędu Miasta, PCPR, PUP, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, Policji, sądu i kuratorów, Zespołu Interdyscyplinarnego, MKRPA, organizacji pozarządowych.

ŹRÓDŁA DANYCH I MATERIAŁY WYKORZYSTANE DO OPRACOWANIA

- „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2023”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2024”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- „Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2025”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2023 oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej” Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2024 oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- „Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2025 oraz potrzeby w zakresie pomocy społecznej”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie;
- Roczne sprawozdania MRiPS-03 za lata 2023–2025, dotyczące udzielonych świadczeń pomocy społecznej, form pomocy oraz osób i rodzin korzystających ze wsparcia;
- „Sprawozdanie z realizacji świadczeń rodzinnych za IV kwartał 2023 r.”;
- „Sprawozdanie z realizacji świadczeń rodzinnych za IV kwartał 2024 r.”;
- „Sprawozdanie z realizacji świadczeń rodzinnych za IV kwartał 2025 r.”;
- Zestawienia statystyczne dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Miejskiej Hrubieszów za lata 2023–2025;
- Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie, „Załącznik nr 3 do sprawozdania MRiPS-01 – Bezrobotni według gmin”, stan w końcu II półrocza 2024 r. i 2025 r;
- Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie, „Statystyki i analizy” dotyczące lokalnego rynku pracy oraz sytuacji osób bezrobotnych;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych – dane dotyczące liczby i struktury ludności Gminy Miejskiej Hrubieszów oraz sytuacji społeczno-demograficznej;
- Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych – dane dotyczące ruchu naturalnego ludności, w tym urodzeń żywych, zgonów i przyrostu naturalnego w latach 2024–2025;
- „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2023–2025”;

- „Program Wsparcia Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2023–2025” – materiał bazowy oraz źródło doświadczeń z realizacji poprzedniego programu;
- „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Hrubieszów na lata 2023–2027”;
- Uchwały, zarządzenia i dokumenty dotyczące organizacji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym dokumentacja dotycząca funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w Hrubieszowie;
- Wyniki badania opinii mieszkańców Gminy Miejskiej Hrubieszów dotyczącego problematyki wspierania rodziny przemocy, przeprowadzonego w formie ankiety internetowej w 2026 r.;
- Dane i informacje przekazane przez lokalne instytucje i podmioty zaangażowane w realizację zadań z zakresu wsparcia rodziny, w szczególności Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policję, placówki oświatowe, podmioty lecznicze, sądownictwo oraz organizacje pozarządowe.
- Komenda Główna Policji, „Przemoc domowa – dane od 2023 roku”, dostęp: <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-domowa/50867,Przemoc-domowa-dane-od-2023-roku.html>;
- Komenda Główna Policji, sprawozdania i zestawienia statystyczne dotyczące realizacji procedury „Niebieskie Karty”, w tym dane za 2025 r. opracowane na podstawie Formularza III/8 – „Sprawozdanie z podjętych przez Policję działań wobec przemocy domowej dotyczące procedury «Niebieskie Karty»” oraz Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, stan na 6 stycznia 2026 r.;
- Oficjalna strona internetowa Miasta Hrubieszów;
- Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Miejskiej Hrubieszów 2024/2025

Uwaga metodologiczna: wartości będące wynikiem obliczeń własnych (w szczególności różnice, zmiany procentowe, udziały procentowe oraz liczba mężczyzn wyliczona jako różnica liczby bezrobotnych ogółem i liczby kobiet) obliczono wyłącznie na podstawie danych zawartych w przywołanych dokumentach źródłowych. Wartości procentowe zaokrąglono do jednego miejsca po przecinku.

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL – Bank Danych Lokalnych.

FA – fundusz alimentacyjny.

GUS – Główny Urząd Statystyczny.

JST – jednostka samorządu terytorialnego.

KPP – Komenda Powiatowa Policji w Hrubieszowie.

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Hrubieszowie.

MRiPS – Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

NGO – organizacje pozarządowe (ang. non-governmental organization).

OZPS – Ocena Zasobów Pomocy Społecznej.

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hrubieszowie.

PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Hrubieszowie.

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Hrubieszowie.

SPZOZ – Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hrubieszowie.

SWOT – analiza mocnych i słabych stron, szans oraz zagrożeń.

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy w Hrubieszowie.

UM – Urząd Miasta Hrubieszów.

ZK – Zakład Karny w Hrubieszowie.

ZI – Zespół Interdyscyplinarny do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do zadań własnych gminy należy opracowywanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny. Wypełniając ten ustawowy obowiązek, przygotowany został „Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026–2028”. Dokument stanowi kontynuację działań realizowanych w latach ubiegłych. Opracowanie dokumentu poprzedzono szczegółową diagnozą opartą na danych m.in. MOPS, PUP, GUS oraz wynikach badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców miasta Hrubieszowa. Celem głównym Programu jest wzmocnienie rodziny jako podstawowego środowiska życia, rozwoju i wychowania dziecka poprzez rozwój lokalnego, dostępnego i skoordynowanego systemu profilaktyki, wsparcia i interwencji. Działania ukierunkowane są na podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, ochronę dobra i bezpieczeństwa dzieci oraz ograniczanie konieczności stosowania pieczy zastępczej. Przyjęcie „Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Hrubieszów na lata 2026–2028” stanowi warunek niezbędny do prowadzenia spójnej, kompleksowej i skutecznej polityki prorodzinnej na terenie miasta oraz wypełnienia dyspozycji ustawowej.

W związku z powyższym, podjęcie niniejszej uchwały jest w pełni uzasadnione.

	Imię i nazwisko, stanowisko	Data	Podpis
Sporządził (a):	ALDONA MALIŃSKA-MARGOL Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Hrubieszowie		
Sprawdzono pod względem formalno - prawnym:	MARIOLA SADOWSKA Radca Prawny Urzędu		
Uzgodniono pod względem merytorycznym z naczelnikami wydziałów lub kierownikami jednostek organizacyjnych, których zadań dotyczy lub może dotyczyć treść aktu:	Nie dotyczy		
Sprawdzono pod względem redakcyjnym:	MARTA MAZEK Sekretarz Miasta		
Uzgodniono ze Skarbnikiem (gdy projekt aktu związany jest z koniecznością wydatkowania środków z budżetu):	Nie dotyczy		
Zatwierdzono przez Burmistrza:	MARTA MAJEWSKA Burmistrz Miasta		